

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

4 · August 2000

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

SAMMENSLUTNINGEN
AF DANSKE FANGER
FRA FRIHEDSKAMPEN
1940 - 45

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Formand: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingø. Tlf. 48 79 45 91.

Sekretær: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse. Tlf. 44 48 56 74.

Kasserer: Harry Henriksen, Sennepsmarken 11, 3060 Espergærde, Tlf. 49 13 16 80.

Bestyrelse: Erik Jensen, Harry Rasmussen, Johs. Damsgaard, Birgit Krasnik Fischermann, Peter Møller Madsen, Lillian Olsen, Kaj Christensen, Helge Hansen og Salle Fischermann

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter.

(Eftertryk tilladt mod kildeangivelse)

Kammeraternes Hjælpefond

Selvejende institution, stiftet 1945

Forretningsudvalg:

Formand: Anna-Lise Clausen, Præstefælledvej 67, 2270 Kastrup. Tlf. 32 51 50 13

Næstformand: Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26

Sekretær: Aase Beck Eigenbroth, John F. Kennedys Plads 4, 9000 Aalborg. Tlf. 98 12 32 31.

Kasserer: Poul Brandt, Lerholm Vænge 33, 2610 Rødovre. Tlf. 36 41 33 76.

Giro: 1000 780

Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse. Tlf. 44 48 56 74

Angående ophold i Kegnæs-huset, se bladets bagside.

Fangesammenslutningens Rekreattionsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingø, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75% af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 6.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreations- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: Anna-Lise Clausen, Æbeløgade 1,4., 2100 København Ø, tlf. 39 17 78 60, hver tirsdag mellem kl. 11.00 og 13.00.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreationsformål eller -hjælp i særlige trangstiltfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsesidens ofre § 1a. Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Dagmar Mørk Jensen
Damms Teglgård 20, 1 th
6200 Aabenraa
Tlf./fax. 74 62 71 14 og
Tlf. 21 68 47 61
Giro 62 0 32 56

REDAKTION

Kaj Christensen
Sdr. Fasanvej 53, 4 th
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 19 68 06
Ansvarshavende

Birgit Krasnik Fischermann
Gl. Vartov Vej 29, 2tv
2900 Hellerup
Tlf. 39 62 83 55

TRYK
Fjerritslev Tryk

TIL ABONNENTERNE

Bladet vil udkomme i månederne februar, april, juni, august og november. Stof der skal med i bladet skal være inde på redaktionen den 1. i måneden umiddelbart før.

PRIS
125,00 kr. i 2000.

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

4. 2000

*Modstand -
vist nytter det...*

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Organ for Sammenslutningen af danske fanger
fra FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Buchenwald-klubben
Dachau-klubben
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen af Gestapofanger fra Besættelsen
Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen
Sachsenhausen-foreningen
Stutthof-foreningen
Theresienstadt-foreningen
Krigssejlerne

Nr. 4

2000

6. årgang

Fra Frøslevlejre til Faarhuslejre

Beretning om Frøslevlejren 4. og 5. maj 1945, oplevet og genfortalt af Thorkil Antonsen. Fange fra 17. april 1944 til 5. maj 1945. Blev overført fra Horserød på den berømte sejltur fra Helsingør til Flensborg 10.-13. august 1944. Indsat i Polizeigefangenenlager Frøslev.

4. maj 1945 omkring kl. 16.00 fik jeg som leder af håndværkerne melding fra køkkenet om, at afløbet var delvis stoppet. Vi aftalte, at kloakholdet ville bringe afløbet i orden, når køkkenet lukkede.

Kloakholdets 4-5 mand blev adviseret, og det blev aftalt, at de begyndte kl. 19.00. Sjakbajsen var en lektor fra Horsens, så det var kvalificeret arbejdskraft.

I dagene forud havde der været nogle kraftige bombardementer af Flensborg, og barakkerne rystede fælt. Det var spændende og optog os alle. Jeg benyttede derfor lejligheden til at gå med holdet, jeg var nysgerrig for at se eventuelle bombardementer. Der var ikke noget, men kl. 19.50 hørte jeg, at nogen prøvede at få skodden skubbet til side for et vindue i sygebarakken H6.

Jeg gik over for at spørge, om der var noget galt, og om de skulle have hjælp. En stemme indenfor siger »Det er forbi«. Jeg får skodden til side, og der er professor Otto Mikkelsen, København, populært kaldet »Mikkel Røv«. Han rækker en hovedtelefon ud, så jeg kan høre fredsbudskabet.

Jeg går tilbage til holdet og fortæller den glædelige nyhed, hvorefter de siger: »Vi holder op«, og de vil gerne ind. »Det kan I ikke komme, vi skal have morgenmad, så I må fortsætte og blive på stedet, indtil jeg kommer tilbage.«

Derefter går jeg over til barak H5, hvor P.M. Digman bor i gavlværelset. Han var valgt til talsmand over for tyskerne. Jeg spørger igennem skodden, om han har hørt fredsbudskabet, hvilket han har. Vi diskuterer, hvad vi skal. Han kan ikke komme ud og vi er

begge betænkelige. Kan vi styre de ca. 3.000, når de bliver lukket ud i morgen. Vi aftaler, at han orienterer barak 5 og opfordrer dem til at bevare roen i særlig grad, når de om morgenen lukkes ud.

Vi aftaler, jeg finder på noget, så alle øvrige barakformænd kan blive orienteret.

Jeg får en ide, går ned til den vagthavende i tårnet og beder om nøglen til vandværket for at lukke for vandet. Han aner ikke, det er et påskud, og at vandværk og en forstoppet kloakledning intet har med hinanden at gøre. Det er heldigt, at vandværket ligger i det modsatte hjørne af lejren. Derved kommer jeg forbi samtlige barakker. Jeg beder vagthavende kalde samtlige hundeførere til hovedtårnet. Herefter går jeg til alle barakformænd og gennem skodden beder jeg dem om at orientere alle om budskabet og pålægge dem at opføre sig ordentligt om morgenen, når de bliver lukket ud.

Da jeg når 3-4 barakker frem, kan jeg høre, der er blevet orienteret om freden, de synger, råber, tænder lys, jubler. Glæden er ubeskrivelig.

Jeg følger opmærksomt de tyske

vagters reaktion, men de forholder sig rolige. Jeg fortsætter min gang til samtlige barakker, undtagen kvindebarakkerne. Jeg bemærker også, at stikkerne i barak H1 og H7 må være urolige – der er lys overalt.

Om morgenen 5. maj er alle forsvundet.

Jeg går tilbage til hovedtårnet for at aflevere nøglen til vandværket. Vagthavende spørger om, hvorfor der er sådan en støj i lejren. Jeg spiller dum og siger: - Er der støj? Han kigger på mig, rejser sig op og skruer op for radioen og nu hører jeg budskabet, som sendes over de tyske radiostationer. Vi taler om det glædelige budskab, og han siger, at nu kan han forhåbentlig komme hjem til sin familie efter at have været soldat i 12 år. Han var ikke SS-mand.

Han spørger, om jeg har orienteret kvindebarakkerne. Det kunne jeg ikke på grund af ekstra pigtrådsafspærring. Han foreslår, vi går op og fortæller budskabet i de to kvindebarakker H16 og H17. En oplevelse, man aldrig glemmer. De løb rundt på gangen og i stuerne i nattøj, synligt nervøse og opskræmte. Da de ser mig, styrter de mod mig, råbende og spørgende. Jeg orienterer om fredsbudskabet og fortæller, at alle mændene har fået besked.

Jubelen er ubeskrivelig. Aldrig er jeg blevet kysset og krammet så voldsomt.

Samme scene gentog sig i den anden barak. Nu var hele fangelejren orienteret.

Kloakholdet og jeg blev lukket ind i vore barakker, ventende på, at klokken blev 8.00.

Kl. 6.30 kom vagthavende og låste dørene op og begyndte at tælle. Da han nåede til mig, sagde jeg, halvdel er rejst i nat. Han forstod ironien, opgav og gik videre.

Næste barak låste han op, råbte »God morgen« og fortsatte videre.

Alle vore kammerater var fuldt påklædte, så pæne som muligt og samledes ude på stillepladsen, alle var spændte.

Nogle fik øje på, at der ude i den danske fængselsforvaltning var rejst en mast, som vi kun kunne se den øverste halvdel af. Alle gik spændt og ventede på, at klokken skulle blive 8.00. Urene gik langsomt.

Kl. 8.01 ser vi Dannebrog langsomt glide op ad masten, et meget bevægende syn, og alle bryder rent spontant ud i nationalsangen. Et im-

ponerende brus. Jeg skævede til tyskerne. Hvordan reagerede de? Nogle præsenterede gevær, andre stod ret – det var ret overraskende. Glæden blandt os gamle fanger er ubeskrivelig, nu er vi frie.

Klokken ca. 9.00 fik jeg at vide, Digman ville tale med mig. Han siger: »Jeg har et job til dig. Uden for i forvaltningen ligger en flagstang, som skal rejses på stillepladsen og være klar til flaghejsning senest kl. 11.58. Desuden må du skaffe et højttaleranlæg, så vi kan høre kongen tale kl. 12.00, hvorefter statsministeren taler. Der skal også være mikrofon, så Digman kan orientere. Det klarer du.«

Jeg svarer: »Du er venlig.«

Jeg sender et hold over for at demontere forstærkeranlægget i tyskerens biograf og montere det i hovedtårnet inden kl. 12.00.

Afhentningen af flagstangen ledede jeg selv og bestemte, hvem der skulle bære den ind i lejren. Alle ville gerne. Jeg fik den ide, at det skulle være sønderjyder, da vi var i deres landsdel. Jeg bad en af dem om at udvælge 10 sønderjyder, som skulle med mig ud i forvaltningen og hente flagstangen.

Da vi kom ned til porten, stod det tyske kompagni opmarcheret. Jeg henvendte mig til vagthavende og bad om en Leufer. Svaret var »Sie brauchen kein Leufer. Sie sind frei«. Porten blev åbnet, og vi gik ud ad vejen til forvaltningen. Der, hvor vi drejede af, var vejen spærret med en bom. Flere hundrede mennesker stod og råbte »Til lykke«, og det var overvældende.

Oppe i forvaltningen var glæden også stor. Alle leverandører af fødevarer og andre var i løbet af natten inviteret til flaghejsning kl. 8.00.

De fortalte os, at da flaget var halvt oppe af stangen, hørte de kæmpebruset af vores sang nede i lejren. De kunne ikke se os, men de gik fuldstændig i stå.

Vi får en øl og stiller op til transport med foden først, derefter stangen og jeg går foran med boltene. Da vi når lejrporten, bliver der åbnet. Kompagniet står opmarcheret, og der kommanderes »højre ret«.

På vejen op ad leirgaden står vore kammerater bag pigtråden og græder. Alle er rørte.

Da vi kommer ind i indre lejr, hvor flagstangen skal rejses, slås de om at få lov at grave. Der kastes mønter i hullet. Kl. ca. 11.30 er flagstangen rejst.

Flaget, der skal hejses, er ca. 14 dage forinden stjålet fra en lastvogn, der bragte barakdele ind i lejren. På det tidspunkt overdækkede man sådanne transporter med Dannebrog for at advisere de allierede, så de ikke bombede disse transporter.

Alle fangerne i Polizeigefangenlager Frøslev var opmarcheret på stillepladsen. Klokken 12.00 var Dannebrog hejst, og vi hørte kongens og statsministerens taler. Derefter skulle Digman tale og give orientering om hjemrejse og frivillig tjeneste. Ca. 600 meldte sig til frivillig tjeneste.

Digman og jeg står ved siden af hinanden. Han siger: »Jeg kan ikke tale« og jeg svarer: »Du skal. Er der ikke en eller anden, du er gal på, så kig på ham, så går det nok.« Og det gjorde det.

Lidt senere på dagen gik jeg op til Digman for at sige farvel, nu skilles vore veje, og jeg rejser hjem. Digman siger: »Vent lidt. Jeg har en besked til dig fra Frihedsrådet. Du beordres til at forblive i Frøslevlejren som driftsleder«.

Jeg kom først fra Faarhuslejren 28. august 1945, så jeg er den danske fange, der har været længst i lejren, dog efter 5. maj på den rigtige side af vejen. Et par dage senere flytter jeg med Digman og Grethe over i kommandantboligen.

Samme dag kommer en af vore kammerater, som havde meldt sig frivilligt, og fortæller, at de var et par stykker, som havde diskuteret, om lejren fortsat skulle hedde Frøslevlejren, så ville de, som allerede var indsat, om en årrække kunne fortælle, at de har siddet i Frøslevlejren. Tanken havde ikke strejft mig, jeg spurgte, om de havde et forslag. De foreslog navnet Faarhuslejren. Jeg gik omgående til Digman, fremførte ideen. Han syntes også, den var god. Kiggede på sit ur og sagde: »Nu er klokken 11.47, fra nu af hedder lejren Faarhuslejren.« Behørig meddelelse blev udsendt.

En episode: 1945, vist nok i juni måned, blev Frits Clausen indsat i Faarhuslejren.

Jeg havde fået en melding om en defekt i sygebarakken H6. Da jeg kommer op i barakken, står Frits Clausen synligt beruset og holder fast i en seng, som har svært ved at stå stille.

Jeg spørger: »Hvad laver De her?« »Jeg er læge.« Det passer ikke, vi har kun læger udefra til at behandle pati-

enterne.

»Hvad hedder De?«

»Frits Clausen« svarer han.

»Nå, det siger mig ikke noget. De kan gå ned og stille Dem ved hovedtårnet, indtil jeg kommer tilbage«.

Da jeg kommer tilbage, aftaler jeg med vagthavende fra Brigaden, at han holder øje med Frits Clausen. Vi bliver enige om, han trænger til lidt

motion. Han bliver beordret til at trille noget sand ned i et hul i nærheden af hovedtårnet.

Da jeg er færdig med mit ærinde i lejren, går jeg ad lejr-gaden mod mit kontor. Der står en pressefotograf, som spørger, om han må fotografere. Jeg siger: »Fotografer så meget, du vil,« og han tager det berømte billede af Frits Clausen med trillebør.

Billedet blev gengivet i alle aviser, blade m.v. Fotografen tjente vist nok mange penge.

Frits Clausen blev kort efter overført til Vestre Fængsel, hvor han døde i forbindelse med vask af cellegulvet.

Thorkil Antonsen

FIR-Danmark

FIR afholdt internationalt møde i Berlin i dagene 4.-6. maj i anledning af 55 årsdagen for befrielsen.

Der deltog ca. 40 personer fra 18 lande, heraf mange, der har været med i mange år.

Trods fremrykkende alder og økonomiske bekymringer var der god stemning.

Problemerne med nynazisme og fremmedhad er nogenlunde ens overalt, og fra Danmark forsøgte vi at klargøre, hvorfor vi ønsker at undgå forbud mod politiske partier og i stedet modvirke med oplysning, ligesom der i Danmark er divergerende opfattelser af begivenhederne på Balkan og omkring Haider.

Det affødte en debat, men her som overalt i Europa har man vanskeligt ved at forstå den danske langmodighed.

Efter livlig diskussion vedtoges 3 resolutioner, der senere bliver refereret.

Der var enighed om at søge at skaffe økonomi til at fortsætte FIRs arbejde og en arbejdsgruppe vil søge at indsamle ideer og medvirke til et samarbejde med de unge grupper af ANTIFA, der opstår rundt i landene og som naturligvis har egne mål og

metoder, men som gerne skulle ind i et frugtbart samarbejde.

Således deltog fra Danmark Poul Henrik Jensen fra »Horsørød« sammen med Dagmar Mørk Jensen fra FIR.

Der var enighed om at søge at presse myndighederne til at bevare mindesmærkerne rundt om i en værdig stand.

Vært var Oscar Wiesflecker, hvis helbred er så meget bedre, at han kan deltage, men det praktiske arbejde udførtes af ikke mindst unge fra FIR-Berlin. Det mærkes, at de forskellige grupper af modstandsfolk i Tyskland har fundet sammen.

De unge deltog også i det sociale samvær efter mødet, og det samme var tilfældet med professor Fink, der indtil murens fald var rektor for Humboldt Universitetet, og som nu efter at have været meget omstridt er landet i den tyske Forbunds dag.

Det var et udtalt ønske, at det også på ungdomsplan kunne lykkes at skabe samarbejde landene iblandt om fælles idealer.

DMJ

Erindring, Ansvar og Fremtid

Med disse ord vedtog Forbundsrepublikken Tysklands Forbundsråd den 17. juli 2000 endelig sit ansvar for nazitidens Tyskland.

Erstatninger til SLAVEARBEJDERE og TVANGSARBEJDERE vil gennem en »Stiftelse« og gennem - i Danmark - formentlig Sammenslutningen af DANSKE FANGER FRA FRIHEDS-

KAMPEN 1940-45 og THERESIEN-STADTFORENINGEN blive fordelt. Da alt endnu er på forberedelsens stadium, må alle, der ønsker erstatning, være tålmodige. I næste nummer af bladet, håber vi at kunne give de endelige oplysninger.

Redaktionen

Uddrag fra resolutioner vedtaget på FIR-mødet i Berlin 4.-5. maj 2000.

Efter en livlig diskussion om det vigtige i at fortsætte FIRs arbejde for fredelige konfliktløsninger

- forpligtede deltagerne sig til fortsat at arbejde for, at de mindstedere, der erindrer om det mod, kvinder og mænd i modstandskampen viste, og de lidelser, de udstod, at de bevares på værdig vis.
- fordrer man, at arkiverne, især de i Arolsen, hvor de fleste dokumentationer findes, åbnes
- FIR støtter fuldt ud det europæiske kontor til overvågning af fremmedfjendtlighed og racisme
- Tidligere modstandsfolk kender af egen erfaring, at terrorregimer må bekæmpes straks i deres start
- FIR værner om menneskerettighederne og bekæmper historieforkæmper
- FIR følger opmærksomt sagen omkring erstatning til slavearbejde

Uddrag efter den tyske tekst. Den fulde ordlyd kan rekvireres.

DMJ

Uofficiel konference i Berlin om erstatningsagerne

Af Birgit Krasnik Fischermann

I Berlin afholdtes i dagene fra 6. til 9. juni en uofficiel konference for ofre for Hitler-diktaturet i anledning af de forhåbentlig snarlige udbetalinger af erstatninger til tvangs- og slavearbejdere, samt til andre ofre.

I konferencen deltog foruden Klaus von Münchhausen og hans medhjælper 20 deltagere fra europæiske lande. Fra Norge således 3 mand, der repræsenterede Tysklands-fangernes forening i Bergen, Dachau-, Sachsenhausen- og Natzweiler-komiteen. Fra Holland deltog folk fra Auschwitz komiteen, Dachau komiteen og hollandske krigssejlere. Frankrig var repræsenteret af modstandsbevægelsen i Paris og Marseille og jødiske overlevende. Ungarns repræsentanter var fra forbundet af Naziforfulgte samt jødiske overlevende. Fra Rumænien repræsentanter for Holocaust-ofre. Grækenlands repræsentanter var fra den jødiske menighed i Thessaloniki. Desuden var der repræsentanter for overlevende, som senere har bosat sig i Sverige og Israel. Fra Danmark skulle Dagmar Mørk Jensen repræsentere modstandskampens ofre, men hun måtte melde forfald på

grund af sygdom, således at jeg (Birgit K. Fischermann) foruden at repræsentere Theresienstadt Foreningen også efter telefonkonsultation med Dagmar Mørk Jensen kom til at repræsentere modstandskampen.

Vi fik mange og gode informationer om sagen vedrørende eventuelle erstatninger. Men i skrivende stund er sagen endnu ikke færdigbehandlet i Bundestag.

Vi overværede et møde i det udvalg af Bundestag, som behandler sagen. Men det blev vi ikke meget kloge af.

Det var, som om den ene skulle overgå den anden i taletid.

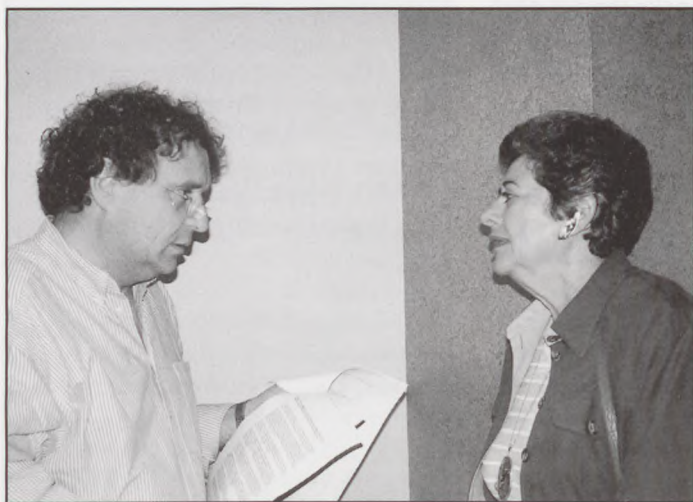
Det væsentligste punkt under konferencen var dog et møde med formanden for stiftelsen for den tyske industri, Wolfgang Gibowski. Han var først noget forbeholden, men efter at samtlige delegationer havde fremført deres synspunkter, blev han absolut overbevist om, at det hastede meget med at gøre erstatningssagen færdig. For min del afsluttede jeg mit indlæg med at sige, at Tyskland har en moralsk forpligtelse til at betale erstatning til alle ofre. Jeg sagde, at langt de fleste efterhånden er gamle og mange

syge, så hvis de skal nå at få glæde af pengene, så skal de meget hurtigt komme til udbetaling. Det var et møde, som sluttede i en meget positiv ånd.

Der var også en ret stor pressekonference, hvor både TV og presse var til stede, men hverken TV eller aviser fandt det vigtigt at fremkomme med ret meget. Politiken var repræsenteret af deres korrespondent i Tyskland, Henrik Kaufholz. De bragte fredag den 9. juni et referat af konferencen.

Man afsluttede den uofficielle konference med at fremkomme med en resolution, som oversendes til Deutsche Bundestag, Bundespräsident Johannes Rau og til medierne.

Endvidere enedes delegationerne om at anmode om, at udbetalingerne skulle sendes til fagorganisationerne – i Danmark således »Sammenslutningen af danske fanger fra frihedskampen 1940-45« som så skal fordele pengene til de respektive foreningers ansøgere om erstatning. Det eventuelle erstatningsbeløb vil blive fratrukket 3%, som i henhold til vore tilsagn skal udbetales til Klaus von Münchhausen for hans idealistiske og uselvriske arbejde for os.

Klaus von Münchhausen og Birgit Fischermann.

Konferencen i Berlin. Fra venstre den hollandsk delegation, Klaus von Münchhausen, Israels repræsentanter.

Forældelse?

Den 30. maj var der i Stuttgart 2. behandling af den appelsag, der i sin tid blev startet af Villy Mørk Jensen og Ove Hansen mod Fa. Robert Bosch for slavearbejde.

Forhandlingerne drejede sig stort set om forældelse eller ej.

Retsformanden konstaterede, at bestemmelsen om forældelse kunne fraviges i ganske specielle tilfælde, men at retten endnu aldrig havde konstateret et sådan specielt tilfælde.

Man foreslog at hæve sagen mod at ophæve sagsomkostningerne.

Fra dansk side gjorde man opmærksom på, at sagen ikke i det væsentlige drejede sig om penge, men var rejst for at få dom for, at tysk industri var ansvarlig for behandlingen af de fanger, de fik stillet til rådighed til arbejdet.

På den baggrund kunne der fra dansk side ikke blive tale om forlig, med mindre det af præmisserne fremgik, at ansvaret hermed var placeret.

Sagen blev derefter optaget til dom den 20.6.2000, og indtrykket var, at juristerne godt forstod det danske

synspunkt, men at de følte, at den tyske regering ved at arbejde med den store fond, var gået ind på et område, der kun vedkom jurister.

Fra dansk side gjorde man opmærksom på det uforståelige i, at tyske myndigheder officielt kunne meddele, at dommene fra tyske krigsretter efter anmodning kunne ophæves, hvorimod man ikke nævnte, at der bestod en frist for krav mod tysk industri.

DMJ

Røde Kors-pakker var liv!

Af Marck F. Polczynski

Danske kz-fanger hjalp de polske

I den seneste tid har der været en fornyet interesse for den danske involvering under Anden Verdenskrig. I årene 1942-45 var min fader politisk fange i den tyske kz-lejr »Stutthof«.

Blandt fangerne var der også danske socialister og kommunister. De modtog pakker med fødevarer fra det danske Røde Kors. Indholdet af disse pakker delte de med flere polske medfanger, deriblandt min fader. Denne uselviske gestus medvirkede til, at disse medfanger overlevede opholdet i lejren.

De polske medfanger blev heller ikke glemt efter krigens afslutning, hvor der fra dansk side blev sendt livsvigtig medicin, blandt andet mod tuberkulose.

Til den dag i dag står Kai von Moltke, som min far ofte fortalte om, prentet i min erindring. Jeg har ikke været i stand til at finde hans grav for selv at lægge en blomst – men måske kan disse ord erstatte blomsterne.

Alfred Jan Polczynski
Gentoftegade 38
2820 Gentofte

Mange lande var på den ene eller anden måde involveret i Anden Verdenskrig. Nogle mere end andre. Et af disse lande var mine forældres fædreland, Polen. Anden Verdenskrig ramte Polen hårdt. Ca. 6 millioner polakker mistede livet. Nogle fordi de ganske enkelt befandt sig på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt,

andre faldt i kampen mod Nazityskland. Polakkerne kæmpede på mange fronter: Ved grænsen til Tyskland, Rusland, i Nordafrika, Libyen, Italien, Belgien, Holland, i luften i slaget om England og på havet. Samtidig med kampene på slagmarkerne blev der hjemme i landet ført krig i det skjulte gennem undergrundsbevægelser, der

kunne lede ens tanker hen på »Drenge fra Sankt Petri«.

Min bedstefar var med i en sådan undergrundsbevægelse, et netværk, hvor hans arbejde bestod i at sende rapporter om situationen i Polen. Disse blev sendt gennem svenske skibe, som lagde til havn i den polske havneby Gdynia.

I 1942 blev dette »netværk« helt tilfældigt opdaget af den tyske besættelsesmagt. En kasserer i undergrundsbevægelsen blev ved et uheld kørt ned af en lastbil. På ham fandt tyskerne en notesblok, hvori alle navnene på medlemmer af bevægelsen var opgivet. Notesblokken stod i kode, men at tyde blokken var ikke det store problem for den tyske efterretningstjeneste Gestapo. Min far, der var ti år i 1942, deltog også i bevægelsens arbejde. Det foregik ved at bringe beskeder via en gryde fyldt med svinefedt. Han var dog totalt uvidende om beskederne, der lå gemt i gryden. I 1942 blev min farfar anholdt og afhørt af Gestapo og blev derefter, sammen med andre medlemmer af bevægelsen, sendt i koncentrationslejren Stutthof.

I Stutthof traf min bedstefar danske socialister og kommunister, samt medlemmer af den danske undergrundsbevægelse. Danskerne modtog pakker fra det danske Røde Kors med medicin og lignende. Disse delte danskerne med de andre fanger. En af de danskere, min bedstefar stiftede bekendskab med, var en herre ved navn von Moltke, der også gik under navnet Den røde Greve. Von Moltke, der blev folketingsmedlem et par år efter krigens slutning, fortsatte sammen med de andre danskere på det, Røde Kors havde gjort under krigen. Sammen med de andre danskere sendte han medicin til Polen, hvor der var hårdt brug for den. Min bedstefar var en blandt mange, der havde brug for medicinen. Han blev ramt af tuberkulose efter at have gået »døds-marchen« (Dødsmarchen var evakueringen af koncentrationslejren i 1945, hvor fangerne om vinteren gik mod Tyskland. Den fik dette navn på grund af de mange fanger, der bukkede under på grund af den bidende kulde).

I 1944 blev min far sammen med min farmor sendt til koncentrationslejren Portulice. Min far beretter om oplevelser som det værste han har været igennem i hele sit liv.

Ved ankomsten blev alle fanger beordret til at smide tøjet og ind i et baderum. Tyskerne fortalte, at det var et brusebad, men alle kendte til metoderne i udryddelseslejrene, hvordan fangerne blev gasset. Ingen vidste, om der kom vand eller gas ud af bruserne. Dørene var lukkede, og der var ingen mulighed for flugt. Sekunder blev til timer, og tiden havde aldrig før gået så langsomt. Men det alle havde frygtet, skete ikke. Der kom vand ud af bruserne og alle var stadig i live. Det skete for over 50 år siden, men min far har stadig mareridt den dag i dag.

Min farmor var heldig. Hun blev beordret til at arbejde ved symaskiner, hvilket foregik indenfor, hvor der var varme, i modsætning til de andre fanger, der skulle gå ude i markerne. I lejren arbejdede min far med at aflæsse mursten. Det var i lejren, min far for første gang smagte suppe lavet af brændenælder. Brændenældesuppe kan måske smage meget godt, men det var brændenælder, han selv havde været ude at finde på marker i bidende kulde. Sammen med andre

børn stjal han roer, som han fortærede, når der ingen tyskere var til stede. Det var stort set, hvad de fleste fanger levede af, brændenældesuppe og det, det lykkedes dem at stjæle. I slutningen af krigen var min far en slags piccolo for lejrens kommandant. Her fik han blandt andet til opgave at pudse kommandantens sko. Blev det ikke gjort ordentligt, fik han tæv. Det internationale Røde Kors forsøgte at få børn ud fra koncentrationslejrene, men tyskerne satte en grænse ved de tolv år, så børn over tolv år ikke kunne komme ud. Få dage inden aktionen fyldte min far år, og det betød, at han stadig var fanget. De børn fra lejren, der fik lov at komme ud, blev sendt til New Zealand.

Da østfronten nærmede sig lejren, besluttede tyskerne at evakuere lejren. På vej væk fra lejren lykkedes det for min far og farmor at flygte, og de gemte sig på en gård. Min bedstemor gemte min far nede i et trug, hvor køerne stod og spiste hø. Om natten gennemsøgte tyskerne gården, men min far blev liggende stille hele natten, mens køerne stod og slikkede ham. Tyskerne fandt ikke min far og farmor og forsvandt. Den næste morgen gennemsøgte min far og farmor gården for at se, om der var noget mad at finde, og minsandten om der i kælderens ikke lå en stor kasse fyldt med proviant. Min far beskriver dette måltid som det bedste i hele hans liv. Måltidet var et symbol på, at alle lidelserne havde fået en ende, krigen var slut.

Det var nogle af de lidelser, min far og bedsteforældre blev udsat for i koncentrationslejrene under Anden Verdenskrig. De var ikke de eneste. Mennesker verden over blev på den ene eller anden måde mere eller mindre mærket af krigen. I mange lande blev der kæmpet en kamp mod overmagten, der syntes håbløs, men netop fordi der var så mange, der kæmpede en umulig kamp, betød det, at tyskerne blev så svækkede i længden, at det blev næsten umuligt for dem at vinde krigen. Og alt i alt så var det vel alle lidelserne værd. Man kan kun håbe, at Anden Verdenskrig var sidste gang, der blev gjort så store forbrydelser mod menneskeheden.

Polczynski

Sentenser

Kunsten at leve må man blive ved med at lære sig hele livet igennem.

Seneca

Man er altid en lærling i livets kunst.

Dronning Kristina

Både hos venner og hos uvenner må man tilgive alt som er tilgiveligt.

Dronning Kristina

Livsvisdom består bl.a. i kunsten at vrage det uvæsentlige.

Lin Yutang

Lær af andres fejltagelser; thi du lever ikke så længe, at du selv kan nå at gøre dem alle.

Martin Vaubee

De fleste mennesker har lettere ved at udføre store gerninger end gode gerninger.

Montesquieu

Det er en gylden regel, at man aldrig skal dømme mennesker efter deres meninger, men efter hvad disse meninger har gjort dem til.

G. Chr. Lichrenberg

Hvornår er det blevet normen, at børn føder ormen, der gnaver familien itu. Er det jeg'ets hævn over vi'ets.

Kaj Christensen

Smager maden bedre, når man beholder kasketten på ved bordet? Eller er det et imbecilt oprør uden værdi.

Kaj Christensen

»Lysglimt« med glimt af historien

Vores syge redaktør skulle på rekreation, og helt tilfældigt hørte vi om »Lysglimt«. Heldigvis fik vi plads lige på det tiltrængte tidspunkt, og vi havde 11 herlige dag på dette vidunderlige sted.

Kaj vendte hjem med fornyede kræfter, dog ikke helt på toppen endnu, det har været en barsk omgang, og jeg fik pustet ud efter en opslidende tid med angst for udfaldet af hans alvorlig sygdom.

Vi kom til at tale med forstanderinde Annelise Petersen om huset og dets historie. Historien får læserne her. Samtidig kan vi varmt anbefale alle, der trænger til et sådant ophold, at søge dette sted med et personale, der gør alt for, at man skal befinde sig godt. Adressen er »Lysglimt«, Østre Alle 63-65, 3250 Gilleleje.

Minna Dahl

Lysglimt gav aldrig op - heller ikke over for tyskerne

Siden 1. februar i år har Gilleleje Museum forsket i dokumenter fra besættelsestiden, som museets stiftere H.C. Terslin og Carl Petersen var så forudseende at forsegle i 1946.

Efter adskillige interviews inden for Græsted-Gilleleje kommune er de foreløbige resultater vedrørende »Lysglimt«, der var Gestapos hovedkvarter i Gilleleje, blevet til følgende:

Den tyske værnemagt ønskede at benytte »Lysglimt« som et slags nødlazaret i slutningen i 1943, og den 1. december flyttede de ind. Allerede den 28. februar 1944 viste det sig, at problemerne i forbindelse med opvarmning etc. var så store, at de permanente planer blev opgivet, og »Lysglimt« atter blev frigivet.

Den daværende bestyrelse gik omgående i gang med at restaurere bygningerne, som var i en forfærdelig forfatning, og indenfor en periode af godt to måneder lykkedes det brødrene at få »Lysglimt« klar til det første sommerhold i midten af juni 1944.

Gestapo, der sammen med det tyske militær og marine politi havde tilholdssted i villa Højbo i den vestlige del af Gilleleje, havde længe haft ønske om et egnet tilholdssted, eftersom modstandsbevægelsens aktiviteter inden for kommunen steg særdeles mærkbart.

Den 3. januar 1945 slog de til. Uden varsel blev »Lysglimt« beslaglagt af den berygtede gestapochef Bauman. Området blev indhegnet med pigtråd, bygningerne kamufleret, og i et hus »Lysglimt Syd«, der på daværende tidspunkt lå ved indkørslen til ejendommen, blev elite-polititropper indkvarteret, hvis opgaver det primært var at bevogte området samt assistere Gestapo ved diverse razziarier i og uden for Gilleleje. Midt imellem »Lysglimt Syd« og »Nord« på det sted, hvor vi i dag finder den særdeles smukke park, blev der bygget en speciel hundegård for schæferhunde, der var opdrættet til omgående angreb, når de blev sluppet løs.

De to kælderrum, der for øvrigt stadig findes i dag, blev lavet om til fangeceller med fire brikse i hver samt jerngitre for vinduerne. Celledørene blev låst ved simpelthen at sætte en stor jernstang på tværs, og kighuller for fangevogteren blev udboret i dørene.

På dette tidspunkt var Anden Verdenskrig på sit højeste. Gillelejerne, såvel fiskere som byboere, var allerede så langt tilbage som i 1942 aktivt involveret i modstanden imod besættelsesmagten. Kendte modstandsfolk så som »Citronen« og »Flammen« havde deres helt specielle tilholdssteder i området, og dette havde ligeledes de store modstandsgrupper i hovedstaden. Når en sabotage-aktion var overstået, gjaldt det om at komme væk fra København, indtil »der var faldet ro over feltet«, som en kendt modstandsmand udtrykte det.

Den første alvorlige udfordring for gillelejerne blev oktoberdagene 1943, hvor det gjaldt jødetransporterne til

Høganæs. Opgaven blev løst »second to none«, og de mange diverse bøger vedrørende dette emne taler sit eget sprog.

Fra begyndelsen af 1944 blev det fiskernes opgave at sejle allierede agenter, nedskudte engelske og amerikanske piloter m.fl. til og fra Sverige. Våben, sprængstof og ammunition blev landsat foran næsen af tyskerne langs kysterne og sågar direkte i Gilleleje havn.

At det før eller senere skulle gå galt, var indlysende, og da Gestapo havde overtaget »Lysglimt«, skærpedes forhørsmetoderne.

De tilfangetagne modstandsfolk var sjældent mere end eet døgn på stedet. Forhørene forgik på den måde, at om formiddagen begyndte Bauman og hans håndlangere med en forholdsvis »blid« afhøring i form af kriminaltekniske metoder, der som oftest sluttede med nogle særdeles hårde lussinger. Efter frokost fortsatte man, og fik man ikke resultat, blev knytnæverne brugt, til fangen faldt om og blodet sprøjtede. Gav disse metoder stadig intet resultat, blev fangen sent om aftenen ført til villa »Wisborg« i Helsingør under »Gestapo Juhls« domæne. Alt afhængig af sagens natur overnattede den pågældende her og blev i løbet af næste formiddag ført videre til Vestre Fængsel. Diverse afhøringer i Shellhuset og i fængslet endte enten med en dom på dødsstraf, overflytning til en koncentrationslejr i Tyskland eller i bedste tilfælde videretransport til Frøslevlejren.

Da frihedsbudskabet den 4. maj lød over radioen, var Gestapochefen med sine to schæferhunde på vej til Marinekommandoen i havneområdet. Som altid gik denne »mægtige« mand midt på gaden, og ingen vovede at passere ham. Knap to timer senere returnerede han med sine hunde, men denne gang i vejsiden og med blikket nedad.

Samme aften sås der røg ud af skorstenen på »Lysglimt«, og en vældig aktivitet var i gang. Omkring midnat kom tre store tyske lastvogne til bygningen, og den 5. maj 1945 forlod Gestapo stedet i stor hast ved tretiden om morgenen.

Endnu engang fik »Lysglimt«s bestyrelse en udfordring af format. Alt var fjernet af frihedsbevægelsen og senere overladt til politimyndighederne i Hillerød. Udbæringen af arkiver, våben m.v. blev af en modstandsmænd filmet for eftertiden. Denne film opbevares i dag på Gilleleje Museum og vises ved særlige lejligheder.

Den 10. maj fik den daværende bestyrelse af »Lysglimt« for første gang efter besættelsen adgang til bygningerne. Ødelæggelserne var enorme, men man gik ufortøvent i gang med restaureringen.

Kendte og ukendte brødre over det ganske land, der efter deres overbevisning og samvittighed forstod betydningen af, hvilken samfundsopgave »Lysglimt« havde at løse, bakkede bestyrelsen op hele vejen, og den 3. juli 1945 ankom det første hold på 39 rekonvalescenter for et 18 dages ophold.

Må dette korte referat åbne endnu mere vore øjne for det betydningsfulde og ukuelige humanitære arbejde, som »Lysglimt« har gjort siden 10. februar 1917, et arbejde, der stadig fortsætter.

»Lysglimt« er Navnet på disse Stikker; Bruger Du »Lysglimt«, på eet er Du sikker:

Lysglimt Du bringer til langt et Hjem og lokker Lysglimt i Øjet frem.

Det lille vers på Lysglimt-tændstikæskens taler sit eget sprog. Gid dette klare lys aldrig må slukkes, men evigt bestå.

A.H.

Ny formand for Kammeraternes Hjælpefond

På Kammeraternes Hjælpefonds årsmøde den 3. juni på Hotel Hvide Hus i Køge meddelte formanden, Hans Andersen, at han ikke ønskede genvalg som formand for fonden. I hans sted valgtes Anna-Lise Clausen, tidl. Frihedsfonden. Solveig Skjøtt indtrådte i Forretningsudvalget i stedet for Hans Andersen, der fortsætter som bestyrelsesmedlem.

Som nyt medlem af bestyrelsen valgtes Hans-Henrik Høy fra ledelsen af Hjemmeværnskompagni HJVK 6214, som deltager aktivt i gennemførelsen af 4. Maj højtideligheden i Ryvangen.

4. Maj-udvalget kunne berette om endnu et vellykket arrangement i Ryvangen. Vejret var fint, alle gravene var pyntet med blomster, takket være 6. klasserne på Bispebjerg Skole. Hovedtaler var Anna-Lise Clausen (se MODSTANDSKAMPEN, juni 2000, side 17) og som sædvanlig sang N. Zahles Pigekor. Sjællandske Livregiments Musikkorps spillede - for sidste gang - idet regimentet i forbindelse med det nye forsvarsforlig bliver nedlagt. Der er indledt forhandlinger med et andet orkester om at overtage hvervet fra næste år.

Det nye højttaleranlæg fungerer bedre og bedre for hvert år, så endnu er der kun behov for mindre justeringer. Højtideligheden tiltrækker stadig tusinder af mennesker, og det er glædeligt, at man nu ser børn og børnebørn af gamle modstandsfolk, foruden mange andre interesserede.

Kegnæs-huset er igen i år fuldt belagt, omend efterspørgslen er vigende. Brugerne af huset er glade og taknemmelige, og flere har givet gode gaver: nyt gulvtæppe, hynder, kaffemaskine mm, for ikke at glemme at en bruger har kalket huset og malet vinduerne

udvendigt. På den måde kan udgifterne til vedligeholdelse af huset holdes lidt i skak. Derimod stiger skatter og afgifter, bl.a. takket være ny, forhøjet ejendomsværdi. Efter indstilling fra Forretningsudvalget vedtog bestyrelsen at lade året 2004 være Kegnæs-husets sidste sæson. Samtidig vedtog man, at der i visse tilfælde kan gives et ophold på 2 uger, i stedet for som hidtil kun en, til hvem der måtte ønske det, dog kun hvis der er plads. Det vil i givet fald i praksis blive uden for højsæsonen.

Efter årsmødet var der som sædvanlig fælles festmiddag, hvorefter Christian Ahlgreen Petersen fortalte spændende oplevelser fra arbejdet med transporter af først jøder, senere illegale til Sverige, og om de farlige situationer, han oplevede, indtil han blev sendt til Frøslev-lejren.

Søndagen var helliget en fin udflugt med rundvisning på Gjorslev Slot, hvis ejer, godsejer Tesdorpf kunne supplere Ahlgreen-Petersens beretninger, idet mange udskibninger fandt sted på slottets område, bl.a. fra en jagthytte, som stadig står der, tæt ved vandet. Ved mindestenen ved Bøgeskov havn lagde den afgangende formand, Hans Andersen, blomster.

Frokosten på traktørstedet Højruplund, tæt ved den gamle kirke på kanten af klinten, sluttede traditionen tro med "Altid frejdig".

Aase Beck Eigenbroth

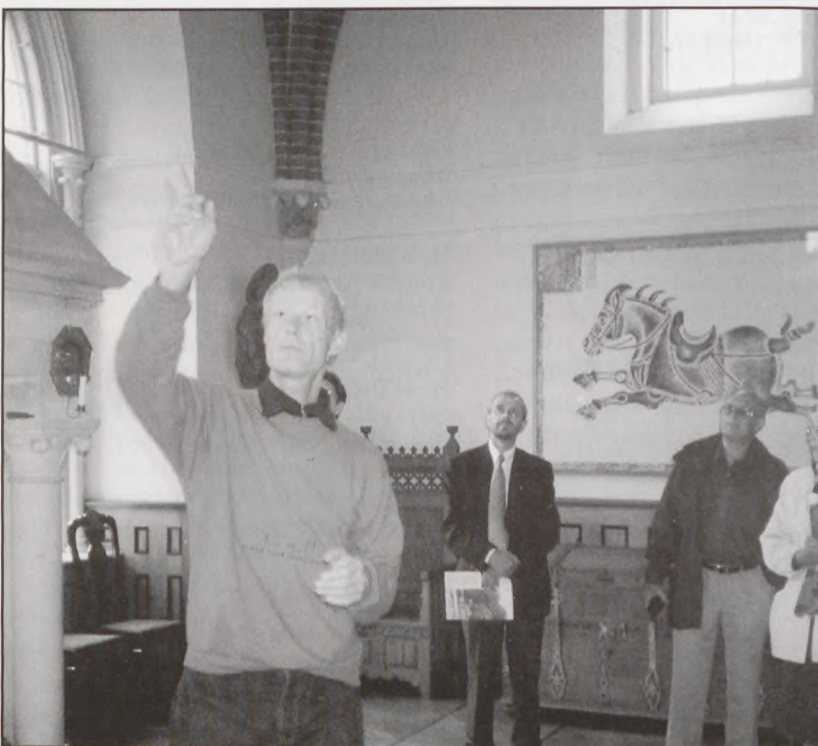
*Den nyvalgte formand Anna-Lise Clausen og det nye bestyrelsesmedlem Hans-Henrik Høj
Foto: Aase Beck Eigenbroth.*

Jagthytten ved Gjorslev Slot spillede en vigtig rolle ved de illegale transporter til Sverige under besættelsen. Foto: Martin Frøland.

*Den afgangende formand Hans Andersen underskriver protokollen.
Foto: Aase Beck Eigenbroth.*

Godsejer Tesdorpf fortalte om Gjorslev Slot. Foto: Aase Beck Eigenbroth

Ved Minna Dahl,
Sdr. Fasanvej 53, 4th
2000 Frederiksberg, tlf. 38 19 68 06

For sent indsendt

22. juli

Hans Jørgen Skov, 80 år
Sønderparken 25, 3550 Slangerup

23. juli

Jacob Vogelius, 85 år
Lindevej 67, 3500 Værløse

8. august

Niels P. Frode Larsen, 85 år
Ibsenvej 57, 2630 Tåstrup

9. august

Ejvind Andersen, 85 år
Kildevældsparken 96, 4390 Vipperød

15. august

Ove Møllerup, 80 år
Havretoften 25, 2800 Lyngby

20. august

Anna Andreasen, 85 år
Odensevej 56, 5750 Ringe

22. august

Jørgen Jensen, 80 år
Skårupøre Strandvej 66, 5881 Skårup

22. august

Børge Jørgensen, 80 år
Guldborgsundvej 35, 4800 Nykøbing F.

23. august

Chr. Kjær, 80 år
Tøtmosen 65, Egense, 9208 Storvorde

27. august

Jørgen Rahr, 80 år
Dyssegårdsvej 40, 2860 Søborg

27. august

Anders Jens Scack, 85 år
Ny Strandvej 46, 13050 Humlebæk

28. august

C. Soelberg Rasmussen, 80 år
Mariendalsvej 72, 1, 2000 Frederiksberg

29. august

Erik Nielsen, 85 år
Øster Søgade 106, 3, 2100 Kbh. Ø

29. august

Kaj Rohde Jensen, 85 år
Parkvej 86 B,1, 7500 Holstebro

30. august

Knud E. Andersen, 80 år
Skrådergatan 18, 81300 Herfors Sverige

31. august

Helge Kierulff, 90 år
Bernadottegården H.H Kochsvej 4,
4000 Roskilde

1. september

Harry Jensen, 80 år
Vestavej 9, 8270 Højbjerg

2. september

Olav Vandborg, 75 år
Volk Møllevvej 24, 8900 Randers

3. Harry Nehr Korn, 80 år

Axel Møllers Have 8, st,
2000 Frederiksberg

6. september

Helge Rasmussen, 80 år
Ndr. Strandvej 23, 3250 Gilleleje

7. september

Rigmor Blæhr, 75 år
L.P. Houmøllersvej 162,
9900 Frederikshavn

7. september

Elvira Jensen, 80 år
Vibyvej 41 C, 8230 Åbyhøj
(ikke hjemme på dagen)

7. september

Henny Grøndal, 80 år
Skovvejen 46 K, 8000 Århus C

11. september

Henrik B. Knudsen, 80 år
(Krigssejler)
Brovejen 199, 5500 Middelfart

11. september

Thorkil Antonsen, 85 år
Skans-Ager 12, 3250 Gilleleje

12. september

Hans Brodersen, 80 år
(69141 Neuengamme-Desauer Ufer)
Broagervej 22B, 7500 Holstebro

16. september

Svend Dahl Pedersen, 75 år
Højlungsvej 73, 7800 Skive

21. september

Carl Wilde, 80 år
(Cometa-Neuengamme-Buchenwald-
Mühlberg-Grosszossen)
Engdraget 7, 5700 Svendborg

22. september

Jens Kristian Jensen, 80 år
Bramdrupdam 71, 6040 Egtved

23. september

Inger Nielsen, 80 år
Ragnhildsvej 5, 5700 Svendborg

25. september

Steen Bille, 80 år
Søgårdsvej 2a, 4, 2820 Gentofte

27. september

Erik Riis, 80 år
Hasserisvej 171, 9000 Aalborg

29. september

O.K. Jakobsen, 80 år
Østerbrogade 15, 8722 Hedensted

30. september

Poul Sminge, 75 år
Olufsvvej 3, 8900 Randers

3. oktober

Ester Bach, 75 år
Cort Adelersgade 4, 9000 Aalborg

7. oktober

J.P. Løkkegaard, 80 år
Ørnevej 5B, 3390 Hundested

7. oktober

Johs. Damsgaard, 85 år
Herninggade 1,4, 2100 Kbh. Ø

8. oktober

Holger Pedersen, 85 år
Vestergade 9 lejl. 41, 9400 Nørresundby

11. oktober

Lissi Lang, 80 år
Annettevej 21, 8220 Brabrand

12. oktober

Fie Jensen, 90 år
Stampesvej 31, 7100 Vejle

14. oktober

Poul Aistrup, 80 år
Annasvej 108, 9000 Aalborg

17. oktober

Inge Ager Hansen, 70 år
Stenløkke 4, 5260 Odense S.

17. oktober

Hans Kryger Sandal, 80 år
Kalundborgvej 316, 4532 Gislinge

18. oktober

Franciska Korab-Kalowski, 80 år
(Dachau 142992)
Marstalsgade 24, 2, 2100 Kbh.Ø

19. oktober

Stine Kristiansen, 80 år
Vestbjerggårdsvej 36, 9380 Vestbjerg

19. oktober

Lilly Staub, 90 år
Viaduktvej 3-15, 7000 Fredericia

21. oktober

Knud Erik Kromann Madsen, 85 år
(Krigssejler)
Strandvejen 5, 5960 Marstal

25. oktober
Peder Damsgård Jensen, 80 år
(Sachenhausen 74331)
Trællebjergvej 35, 5220 Odense SV

26. oktober
Mogens Kruse, 90 år
Lille Eng 2, 5700 Svendborg

27. oktober
C. Aa. Redlich, 85 år
Chr. Rasmussensvej 24 st, 3000 Helsingør

27. oktober
Jenny Joensen, 70 år
Mette Rudsvej 19, 5700 Svendborg

30. oktober
Else Kanstrup, 80 år
Niels Juelsgade 1, st, 9000 Aalborg

30. oktober
Svend Åge Pedersen, 80 år
Brendstrupvej 72C, 8200 Århus C.

31. oktober
Kirsten Jacobsen, 75 år
Østerbrogade 17, 8722 Hedensted

1. november
Liv Jensen, 70 år
Bramdrupvej Ågård, 6040 Egtved

4. november
Vagn P. Thomsen, 85 år
Chr. Erichsensvej 53, 8800 Viborg

11. november
Hilmer Larsen, 80 år
Gråbølle 46, 9640 Farsø

11. november
Poul Jakobsen, 80 år
Tværgade 10, 9300 Sæby

Historisk dokument

Hvem og hvornår startede den første planlagte modstand mod den tyske besættelsesmagt?

Et bud på dette spørgsmål kan uden tvivl være Jysk Dragonregiments motoriserede eskadron, som den 9. april 1940 var kasereret på Langelandsgades kaserne i Århus.

Efter oplysningen om, at Danmark havde kapituleret, og at ammunition var afleveret i ammunitionsdepotet på "Galgebakken" i Århus, kom ordren om, at kasernen skulle rømmes inden kl. 18.00, så tyskerne kunne rykke ind.

Eskadronen med personel og materiel blev indkvarteret i og omkring Lisbjerg nord for Århus.

Allerede om morgenen den 10. april blev vi flyttet til et nyt kantonement længere mod øst, nemlig i området ved Hornslet

Begrundelsen for denne flytning blev givet senere om aftenen den 10. april.

Man mente at have oplysninger om, at Århus banegård ville blive bombet af englænderne, og at der formentlig ville blive forsøgt landgang på Djursland.

Jyske Dragonregiments officerer havde besluttet at støtte englænderne i en sådan situation, og da man var i besiddelse af en nøgle til ammunitionsdepotet i Århus, besluttede man at tømme dette samme aften (10. april 1940).

Vi fyldte 3 til 4 lastvogne med, hvad der var af ammunition, både til 20 millimeter kanon, maskingeværer og håndvåben, samt hvad der var af

Jyske Dragonregiments reservemateriel (20 millimeter kanoner, maskingeværer og håndvåben) plus nogle kasser håndgranater.

Alt blev transporteret til Hornslet, og dagen efter blev mandskabet sat til at oplade magasiner til kanoner og maskingeværer.

Sammen med nogle presenninger blev alt pakket på lastvogne, som de værnepligtige fik at vide ville blive kørt til Randers om aftenen.

Klokken 18.00 var der møde hos ritmester Bjørnholm i hans kvarter i Hornslet, og ud over os, der var tjenestegørende ved eskadronen, var der flere andre officerer og officianter fra regimentet tilkaldt.

Ritmesteren oplyste her, at man i overensstemmelse med regimentschefen oberstløjtnant Sponneck i Randers havde besluttet at gemme materiel og ammunition i en gammel grusgrav beliggende i en skov vest for Auning.

Så vidt jeg husker, var ritmesterens svoger enten ejer af denne skov, eller også var han skovrider.

Efter gennemgang af planen og til trods for, at alle var klar over, at man i en sådan situation ikke ville blive godtaget som soldater, men som sabotører og blive behandlet som sådanne, meldte alle tilstedeværende officerer og officianter sig som frivillige til at medvirke.

Forsynet med graveredskaber kørte alle, med undtagelse af dem, der senere skulle køre de pakkede lastvogne, ud til skoven for at påbegynde arbejdet.

Jeg og et par andre unge officerer kørte senere hver sin lastvogn enkeltvis ud i skoven, hvor vi så hjalp med ved udgravningen af en hule i den stejle side af grusgraven.

Ud på natten var hulen klar og bunden belagt med presenninger, materiel og ammunition anbragt og dækket med flere presenninger.

Herefter blev der lavet et skred, så lukningen af hulen så naturlig ud.

Ved 5 tiden om morgenen var vi tilbage i Hornslet.

Da der i de følgende dage ikke skete noget, ingen luftangreb mod Århus og ej heller nogen landgang på Djursland, havde vi et problem, nemlig det tomme depot i Århus.

Garnisonskommandanten i Århus, der havde afgivet sit æresord til tyskerne om, at al ammunition var indtaget og lagt på depot, blev kontaktet af chefen for Jyske Dragonregiment, der erklærede, at hans afdeling i Århus havde afleveret ammunitionen med videre på depot i Randers.

Hulen i skoven blev herefter tømt, og alt afleveret på depotet i Randers.

K.M. Nielsen

Fra foreningerne

Landsforeningen Gestapofangerne

Randers afd. mindes 4. maj

Vi var allerede på dette tidspunkt af året kommet ind i en stime af mange sommeragtige dage - høj himmel og strålende sol - varmegrader på de 20 - ja - enkelte dage endnu højere.

Det var da heller ingen undtagelse torsdag den 4. maj, da Gestapofangerne Randers - sommerklædte som vi var - mødte frem på denne dag for i fællesskab at markere befrielsen - samt mindes de kammerater, der ikke kom hjem. Vi kørte afsted med Ris-skov rejser fra Randers rutebilstation kl. 13 medbringende 8 krans og 20 blomsterbuketter - så det var noget af en længere tur, der lå foran os.

Vester Alling på Djursland var vort første mål - her på kirkegården lagde formanden Frode Greve Rasmussen en krans ved mindestenen over Marinus Jeppesen - der blev henrettet i Ryvangen den 22. november 1943. Aage Pedersen sænkede fanen - og vi sang: Altid frejdig, når du går - hvilket iøvrigt blev en fast ceremoni, som blev afholdt de efterfølgende steder.

Men inden vi forlod stedet - fortalte Egon Thomassen - der kendte Marinus Jeppesen - om hans flugt den 9. november 1943 gennem gaderne i Randers by - der endte med hans anholdelse.

Vi fortsatte nu til Hornslet - hvor Pia Bastrup Frandsen - der var med i Hornslet-gruppen - lagde en krans ved monumentet over de 5 faldne modstandsfolk - hjemmehørende i Hornslet - heraf blev de 3 henrettet i Ryvangen.

Turen gik nu i nordøstlig retning mod nordkysten af Djursland - vi skulle til Estruplund - det er jo her på kirkegården - hvor der fra den nedstyrede maskine den 30. august 1944 - ligger 6 engelske flyvere begravet - formanden Frode Greve Rasmussen lagde ved mindestenen med samtlige flyvere en krans.

Vi tog nu tilbage til Randers - her på

Kaj Macon lagde kransen ved mindetaflen på Nordre kirkegård over de Randersborgere, der døde i tyske KZ-lejre. Foto: Tage Høgsgaard

Pia Bastrup Frandsen lagde kransen ved monumentet i Hornslet over de henrettede fra Hornslet-gruppen. Foto: Tage Høgsgaard

Reiner Kragh lagde kransen ved mindestenen på Nordre kirkegård over S. Aa. J. Andersen, der blev dræbt den 29. aug. 1943. Foto: Tage Høgsgaard.

Formanden Frode Greve Rasmussen lægger kransen ved mindestenen i mindelunden i Hvidsten over henrettede fra Hvidsten-gruppen. Foto: Tage Høgsgaard

Skovbakken lagde formanden Frode Greve Rasmussen en blomsterbuket ved det monument, som Randers har rejst for frihedskampens faldne.

Lidt senere ankom vi til Nordre kirkegård - bortset fra en enkelt krans tog vi alle de andre med os - af dem lagde Pie Baastrup Frandsen en krans ved hovedstenen i mindelunden - samtidig med at andre lagde en blomsterbuket ved hver mindeplade.

Reiner Kragh lagde en krans ved mindestenen over S. Aa. J. Andersen - der blev dræbt i kamp ved Næstved den 29. august 1943.

Formanden Frode Greve Rasmussen lagde en krans ved mindestenen over Arne Molkjær, der blev dræbt i ildkamp med Gestapo i sin lejlighed i København.

Kaj Macon lagde kransen ved mindetavlen, som er ophængt på kapellets mur og bærer navnene på de borgere i Randers - der mistede livet i de tyske koncentrationslejre.

Og så var der den sidste krans - ja - den kørte vi til mindelunden i Hvidsten - og her ved den store granitsten med samtlige navne over de henrettede fra Hvidsten-gruppen - lagde formanden Frode Greve Rasmussen så dagens sidste krans.

Nogle tog nu med bussen - andre gik - hen til kroen, hvor foreningen i en skrivelse havde meddelt, at den ville være vært ved en kop kaffe - men her lurede åbenbart en overraskelse - der var dækket op med tallerkener - bestik samt glas - ingen vidste noget - ingen sagde noget - spændingen udløstes med servering af marinerede sild med efterfølgende æggekage - som vi alle syntes var en fin idé og en god måde at slutte dagen på.

Det blev en lang - men dejlig eftermiddag - hvor vi først vendte tilbage til Randers ved 19 tiden.

Tage Høgsgaard
Risskov

Generalforsamling i Neuengammeforeningen

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme holdt en velbesøgt generalforsamling den 18. april i Jord & Betonarbejdernes mødelokale i Kompagnistræde i København.

Mødet indledtes med spisning, hvor de fremmødte tog for sig af et veldækket tag-selv bord - krydret med en dram skænket af et af vore medlemmer.

Formanden Helge Hansen bød velkommen og bad forsamlingen mindes de af vore kammerater, der havde forladt os i perioden. Dette skete med et minuts stilhed stående.

Man gik derefter over til dagsordens punkt et, valg af dirigent. Formanden foreslog Anna-Lise Clausen, som blev valgt. Anna-Lise takkede for valget og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt. Anna-Lise gav derefter ordet til formanden for beretning. Helge redegjorde for de mange tiltag foreningen havde deltaget i. Den forløbne periode var der blevet holdt tre bestyrelsesmøder, man havde deltaget i Sammenslutningens møder og i den danske afdeling af Federation Internationale de Resistance (FIR) møde. Iøvrigt havde man haft den glæde, at mindehøjtideligheden den 20. april 1999 ved Flammen havde Kvindelige Marineres musikkorps spillet.

Der havde været megen diskussion om Frøslev-Lejrens fremtid. Det var blevet meddelt, at vognmandsforretningen ville blive flyttet. Et spørgsmål Helge havde rejst for år tilbage. Den lokale presse havde betegnet lejren som så friseret, at den lignede en feriekoloni.

Spørgsmålet om hædergavens forhøjelse var nu blevet gennemført, og det må siges at have været anstrengelserne værd.

De meget omtalte erstatninger fra Tyskland for udført slavearbejde i KZ-lejrene var mere problematisk. Helge havde deltaget i et møde i Frihedsmuseet i februar, hvor den tyske historiker Klaus von Münchhausen havde redegjort for sagen. Det var ikke sikkert, at han selv kunne gennemføre noget. Man havde fra den tyske ambassade i Danmark gjort op-

mærksom på, at man kunne henvende sig der og få den nødvendige hjælp til at udfylde eventuelle dokumenter. Helge var ikke optimist, og man skulle ikke stille store forventninger. Loven om erstatning var endnu ikke vedtaget i det tyske parlament.

Helge oplyste, at den nye medicinordning ikke gjaldt for os. Vi kunne fortsat sende bilag for vore udgifter til Arbejdsskadestyrelsen. Foreningen havde holdt en velbesøgt nytårsfest på Bernadottegården i Roskilde den 21. januar i år. Festen var forløbet på bedste måde. Men Helge rejste nogen kritik af de høje priser, der krævedes.

Man havde fået en aftale med AOF om, at vi frit kunne disponere over rettighederne til udgivelsen af bogen og videoen om Curiohaus processen om bødlerne fra Neuengamme. Pilgrimsturen til de tidligere tyske KZ-lejre var foretaget i dagene 29. august til 3. september 1999. Turen blev overtegnet i løbet af ganske kort tid. Det havde derfor været nødvendigt at skaffe ekstra bus og hotel. Færden blev gennemført til alles tilfredshed. Der havde været problemer med den danske generalkonsul i Hamburg. Han påstod, at han ikke havde modtaget vor invitation til at deltage i højtidelighederne i Neuengamme i forbindelse med vor pilgrimsfærd. Helge havde rejst sagen overfor udenrigsminister Helveg Petersen, der havde beklaget det skete. Helge havde også modtaget et svar fra generalkonsulen. Sagen havde også været omtalt i dagspressen. Helge var dog af den mening, at hvis konsulen ikke ønskede at deltage, skulle han ikke komme! Vi havde hidtil haft det bedste samarbejde med generalkonsulaten.

Beretningen blev vedtaget uden diskussion. Cornelius Olsen forelagde et fint regnskab, der viste et mindre overskud. Dette godkendtes ligeledes uden diskussion.

Man gik derefter over til valg:

På valg var formanden Helge Hansen. Og følgende bestyrelsesmedlemmer, Niels Otto Køster, Hans Sørensen og Carl Heisel. Suppleanter til bestyrelsen Helle Rasmussen og

Harry Henriksen. Som revisorer Jørgen Jønsson og Klara Lyng. Suppleant Jytte Gajhede, samt fanebærer: Carl Heisel. Alle blev valgt. Formanden udtalte en tak til Knud Lyng, der gik af som revisor efter mange års arbejde.

Næste punkt på dagsordenen var fremtidigt arbejde. Helge meddelte, at på mindemødet den 20. april ved Flammen ved Helligåndskirken ville talen blive holdt af overlæge Inge Genefke, der er leder af Rigshospitalets afdeling for torturofre. Da mødet blev holdt Skærtorsdag, havde der været problemer med at skaffe lokaler til samværet efter mødet. Men man havde fundet egnede lokaler i Klosterstræde.

Ved sidste bestyrelsesmøde havde Helge foreslået, at kontingentet forhøjedes fra 75 kr. til 100 kr. for enkeltpersoner og 150 kr. for ægtepar og samlevere. Denne forhøjelse skulle godkendes af forsamlingen. Han spurgte derefter, om nogen var imod forhøjelsen? Dette var ikke tilfældet. Yderligere rejstes spørgsmålet, om foreningens venner måtte betale kontingent. Sidste år havde man sendt giroindbetalingskort til alle, som findes på vore lister. Det blev altså også sendt til såkaldte B-medlemmer, og mange af dem havde været med os i mange år. Helge foreslog derfor en tilføjelse til vedtægterne, således at vi gerne optager foreningens venner, som medlemmer, uden stemmeret. Disse venner skal i hvert tilfælde godkendes af bestyrelsen. Dette blev ligeledes vedtaget.

Amicale Internationale de Neuengamme (AIN) ville i dagene 1.- til 5. maj afholde mindehøjtideligheder i Neuengamme m.m. - i anledning af overgangen til år 2000. Der ville deltage ca. 600 tidligere fanger, og der ville også blive sendt deltagere fra dansk side med fanen i spidsen. I forbindelse hermed åbnes en særudstilling i Hamburg som bl.a. omhandlede lejrens sidste dage og befrielsen af de skandinaviske fanger med "De Hvide Busser".

I forbindelse med denne udstilling havde flere haft besøg af et videohold fra museet i Neuengamme.

Pilgrimsturen i år ville gå til Banzkow, som sidste år. Man ville i år besøge mindesmærket på Øen Poel, hvor mange af ofrene fra Cap Arcona var drevet i land. Også mindesmærket i Grevensmühlen vil blive besøgt m.m.

Helge havde et problem fra sidste

år - problemet med at arrangere rejsen med to busser. Helge ønskede kun at arrangere rejsen i relation til een bus. Helge ønskede at se, om nogen ønskede, at der skulle være to busser? Ingen meldte sig.

Generalforsamlingen sluttede derefter, idet ingen ønskede ordet til sidste

ste punkt på dagsordenen, eventuelt. Helge takkede dirigenten for vel udført arbejde.

NK

Internationalt Mindearrangement

Internationale Mindearrangementer ved 55-året for rømningen af Neuengamme og bombardementet af fangeskibene i Lübeckbugten.

Amicale Internationale de Neuengamme, den tyske Neuengammeforening, Dokumentationscentret Neuengamme og dets venneforening gennemførte som nævnt i "Modstandskampen" (1/2-2000) i dagene 1/5 - 5/5 en række store arrangementer i forbindelse med 55-års dagene.

Der deltog bl.a. over 600 tidligere fanger og deres pårørende fra Belgien, Tyskland, Danmark, Frankrig, Italien, Holland, Polen, Slovenien, Tjekkiet, Ukraine og Ungarn.

Den danske gruppe deltog i følgende arrangementer:

Museum für Hamburgerische Geschichte 2/5

Den officielle åbningshøjtidelighed for udstillingen »Ein KZ- wird geräumt - Häftlinge zwischen Vernichtung und Befreiung«, (»En KZ-lejr blev rømmet - fanger mellem udslettelse og befrielse"«).

Udstillingens hovedpunkter er orientering om Neuengamme og dens udelejre i foråret 1945, om hvem der havde ansvaret for rømningen af transporterne fra KZ-Neuengamme, om aktionen »De hvide busser«, om katastrofen ved bombardementet af fangeskibene med de over 7000 ofre og om resultatet af transporterne til Bergen-Belsen, Sandbostel og Wöbbelin, hvor også mange fanger omkom efter transporterne!

Åbningshøjtideligheden foregik i museets smukke, overdækkede store gård med musikindslag skrevet til anledningen og med taler bl.a. af Præsidenten for Hamburg Senat, et medlem af den engelske hær, som befriede udelejren Sandbostel, og en tidligere Neuengammefange fra Ukraine, hvis gribende indlæg gjorde stort indtryk.

Et af hovedindslagene i udstillingen bygger på videooptagelser af tidligere fangers beretninger om deres oplevelser inden for hvert af de ovennævnte områder - her var bl.a. videoberetninger fra 5 danske fanger.

Udstillingsformen er meget utraditionel og »moderne«, men den vil give den engagerede besøger en værdifuld og væsentlig viden!

Udstillingen, der er opbygget som en vandreudstilling, er udviklet og arrangeret af Freundeskreis KZ-Gedenkstätte Neuengamme (Dokumentationscentrets venneforening) i samarbejde med Dokumentationscentret. Dets leder Dr. Detlef Garber fik ved åbningen overdraget udstillingen.

På udstillingen findes også et computerinformationssystem om de over 80 udelejre under KZ-Neuengamme. I forbindelse hermed skal det oplyses, at der samtidig blev udgivet en bog »Gedenkstätten/ Memorials/ Sites commemoratifs« med omtale af alle de eksisterende mindesteder for ofre fra Neuengamme og dens udelejre. Bogen er illustreret, den indeholder oversigtskort over samtlige udekommandoer, og oplysninger om antal fanger i lejren og om »arbejdsgiverne«, samt adresser, kontaktpersoner og adgangsforhold.

Desuden indeholder den et væsentligt historisk overblik over Neuengammes udelejre, deres karakter og orientering om tallet på de forskellige nationaliteters andel af fangebestanden i KZ-Neuengamme.

Bogen er udgivet af den tyske Neuengammeforening, (Arbeitsgemeinschaft Neuengamme,) med støtte fra Amicale Internationale de Neuengamme. (AIN).

Mindedag for de i Lübeck-bugten omkomne fanger 3/5

I en stor buskortege blev de mange hundrede deltagere kørt til havnen i Lübeck. Her var der først en højtidelighed ved mindetavlen i Vorverkerhafen, hvor fangerne i sin tid i slutningen af april 1945 blev indskibet.

Herfra startede mindesejladsen mod bugten. Efter flere timers sejlads i de smukke omgivelser og smukke vejr nåede skibet frem til stedet, hvor »Cap Arcona« sank - skibsfløjten lød, skibsmaskinen stoppede, og der blev helt stille - hvad der skete dengang blev for os alle meget nærværende! Så blev »Die Moorsoldaten« spillet og samtidig med, at kransene blev kastet i havet, kunne alle ombordværende kaste en rose ud på stedet.

Efter en kortere sejlads blev en lignende højtidelighed afholdt på stedet, hvor »Thielbek« sank.

Efter disse for deltagerne meget bevægende oplevelser forsatte skibet til Neustadt, hvor busserne og politiskorte ventede for at køre os gennem byen til det store »Cap Arcona« mindesmærke ved stranden i Neustadt-Pelzerhagen. Efter kransedlæggelserne bød Ulrike Jensen velkommen. Hun er et af de unge aktive bestyrelsesmedlemmer i den tyske Neuengammeforening (»Arbeitsgemeinschaft Neuengamme«).

Hun sagde bl.a.: »Jeg ville - særligt til jer, der har overlevet fangenskab i nationalistiske KZ-lejre - gerne kunne sige, at vi tyske har lært af jeres lidelser. Alligevel kan jeg ikke gøre det helt uberørt af de mangler, der endnu er i dag, og netop på en dag som denne er skønmaling ilde anbragt.«

»Det er rigtigt, at meget i de sidste år og årtier har vendt sig til det bedre

Fanevagt ved mindepladen i Lübeck havn. Carl Heisel ses foran t.v. Foto: Ernst Nielsen

- ikke mindst på grund af jeres utrættelige engagement mod glemelsen. Der er i dag mindesteder, der gør opmærksom på nazismens forbrydelser. Mange - også unge tyskere - engagerer sig i arbejdet mod, at det bliver glemt! Skoleelever i Tyskland bliver regelmæssigt konfronteret med temaet Nationalismen!

Bundesregeringen og regeringerne i de enkelte tyske lande er sig ansvar for den tyske fortid mere bevidst end tidligere«.

»Men alligevel må vi med stor bekymring se på opblomstring af nynazisme og racisme«.

»Vi er her i dag for at mindes 55-året for befrielsen fra Nationalsocialismen og krigen. Mange af jer har påtaget sig lange og besværlige rejser for at komme her:

- for at mindes jeres kammerater, der i Lübeckbugten - med redningen inden for rækkevidde- omkom en frygtlig død,

- for igen med jer selv at erindre jeres tid i tysk KZ-lejr, og

- for at minde os om, hvad der skete.

I er kommet her uden had og derfor

kan jeg - kan vi - beundre jer for jeres mod, jeres udholdenhed og jeres vilje

til at fastholde erindringen«.

»I en tid hvor der stadig er tyskere,

Neuengammeforeningens krans ved Danmarksstenen i Neuengamme. Foto: Ernst Nielsen

AIN's krans ved monumentet i Neustadt-Pelzerhagen. Foto: Ernst Nielsen.

der ønsker at glemme fortiden, så beskæmmende den er for vores land, og

- I en tid, hvor det officielle Tyskland berømmer sig af at stille 10 millioner til rådighed som »erstatning« for KZ-tvangsarbejde - og ikke kun i evindelige måneder har forhandlet og købslået, men derudover uden modsigelser har tilladt, at der fra industriel side er kommet beskæmmende udtalelser netop om temaet "erstatning«!

»Jeg står her som tysk og som senere født og vil i manges navn give jer et løfte: Jeres kamp, jeres lidelser og jeres kammeraters død skal ikke være forgæves! Der er tyskere - unge og gamle - der vil sørge for, at intet bliver glemt. Jeres erindringer og viden vil blive givet videre, også når I en dag ikke selv kan gøre det!«

»Vi kan desværre ikke gøre uretten ugjort, men vi kan sætte vor kraft ind for en bedre verden: Imod diskriminering, mod magtanvendelse, mod krige og for menneskeretten. Vi kan lære ikke at se bort, når der sker uret. Og det kan vi, fordi vi har jer - jeres mod og konsekvens - som eksempel. I mange unge tyskes navn vil jeg takke jer for det. Mit liv - vort liv - er gennem jer blevet rigere«.

Ulrike Jensen er historiker, og hun har bl.a. udført et meget væsentligt og stort projektarbejde om danske fan-

ger 1944/45 i KZ-Neuengamme, Bernadotte aktionen og Skandinavi-enlejren.

Der var efterfølgende taler af Slesvig-Holstens ministerpræsident, af en tidligere fransk fange, der overlevede, og af en repræsentant fra Neustadt, ligesom der imellem talerne var korsang.

Arrangementerne i Neuengamme 4/5.

På grund af de mange deltagere var der etableret pendulbustrafik imellem alle de væsentlige punkter på det store område.

Tidligt på dagen nedlagde den danske gruppe Neuengammeforeningens krans ved den danske sten ved nationernes mindemur. I dagens anledning havde den tyske fængselsle-

delse åbnet mulighed for, at vi kunne få adgang til kælderen i den første stenblok, hvor KZ-fangerne under luftalarmerne i sin tid i timevis var stuvet sammen under ulidelige forhold. Det blev for nogle et ubehageligt gensyn.

DR-TV og Jyllandsposten havde til vor glæde fundet det væsentligt at være med til at markere 55-året og at orientere om Neuengamme, så den danske gruppe viste i forbindelse med deres interviews rundt på området og på museet. Den centrale internationale mindehøjtidelighed og manifestation fandt sted i Klinkerwerk i den kæmpemæssige teglværkshal, der er en af de største bevarede industrielle fangearbejdspladser i tyske koncentrationslejre. Til stede var foruden de nævnte 600 deltagere repræsentanter for regeringen, for udenlandske repræsentationer bl.a. den danske generalkonsul Niels Julius Lassen og mange andre. En af de yngre tyske engagerede, formanden for KZ-Gedenkstätte Neuengamme Katharina Hertz-Eichenrode bød velkommen. Blandt talerne i øvrigt var præsidenten for AIN Robert Pincon, borgmester Krista Sager, Hamburg og en overlevende kvindelig ungarsk fange fra udekommendoen Boisenburg. Der var korsang imellem talerne, bl.a. Partisanenlied og Moorsoldatenlied. Til sidst vandrede alle deltagerene den lange vej gennem området til kransenedlægningen ved hovedmonumentet. En værdig mindehøjtidelighed var afsluttet!

De tyske arrangører kan kun berømmes for deres kæmpemæssige indsats, og vi er dem og de mange tyske hjælpere megen tak skyldig. Det er meget positivt og opmuntrende at føle deres engagement!

Ernst Nielsen,
Neuengammeforeningen

Erhvervshæmmede Sydøstjysk afd..

Lørdag den 13 maj. var vi her fra Sydøstjysk afdeling 34 glade medlemmer på en tur til museet i Grindsted. Bussen startede med opsamling i Aabenraa, Christiansfeld, Haderslev, Kolding og Fredericia. Herfra gik turen til Hejnsvig kro, så vi efter en god betjening var rustet til den 2 timers lange rundvisning på museet. Mange deltagere havde ikke været der før, vi andre for ca. 15 år siden.

Vel anbragt i bussen gav Inger og Julius »en lille en«, og i det dejlige vejr fandt chaufføren nogle smukke, små veje til Fredericia, hvor de fleste af os takkede af for en god dag.

Endnu en dejlig kammeratskabstur var slut.

Næste tur bliver lidt længere. Vi har planlagt en tur til Berlin den 27. 8. til den 1. 9-00, men derom senere.

Lilly Staub

Stiftelsesfest

Tirsdag den 19. september er det 55 år siden, BUCHENWALDKLUBBEN blev stiftet.

Som vanligt indbyder bestyrelsen klubbens medlemmer med ledsagere til festlig sammenkomst på denne dag kl. 13.00 i kantinen på politistation 1, Halmtorvet nr. 20. Der bydes på en velkomstdrink ved bordene efterfulgt af en tre-retters menu af høj kvalitet. Der afsluttes med kaffe. Den skarp-sindige læser vil have bemærket, at vi i år har måttet lade det velkendte vinmærke "Ad libitum" udgå. Det har været en ringe årgang. Til gengæld har vor dygtige vinkyper Andreas fremskaffet særdeles gode vine, som kan købes på stedet til endog meget fornuftige priser. Også øl og vand kan leveres mod ussel mammon.

Før og under måltidet vil Poul Ebbe underholde med liflig musik. Efter måltidet spiller selvsamme maestro op til en svingom. Kuvertprisen er efter mange og nøje udregninger sat så lavt som kr. 200,00. Deltagere boende uden for HT-området kan få rejseudgiften betalt af kassereren.

Da kantinen maximalt rummer 96 personer, bedes tilmelding foretaget senest den 1. september ved at indsende beløbet for deltagelse på postgiro nr. 6 17 60 03 Buchenwaldklubben - Ernst Steen, Vendersgade 6, 4. th., 1363 København K. Efter den 1. september må man forhøre kassereren om eventuel pladsmulighed. VEL MØDT.

Programmet for 19. september er iøvrigt: kl. 08.45 kransenedlægning

ved politigravene på Bispebjerg kirkegård - indgang fra Støvnæs Allé. Kl. 10.00 mindehøjtidelighed på Politigården.

—
Klubbens ande- og flæskespil afholdes tirsdag den 28. november kl. 19.30 i kantinen på politistation 1, Bellahøj, Borups Allé nr. 266. Reserver allerede nu dagen og tag gerne familien med.

*Med kammeratlig hilsen
Buchenwaldklubben
Sekretær Mogens B. Madsen
Ved Bellahøj 13A, 9. th.
DK-2700 Brønshøj
Telefon 38 28 45 98*

Skamstøtten i Berlin

Kære tidligere KZ-fange!

Vi har nu fået trykt de ark, hvorpå tidligere kz-fanger hver skal tegne 10.000 streger, som symboliserer ofrene for masseudryddelsen. Jeg håber, du vil medvirke til at virkeliggøre vort initiativ om rejsning af en skamstøtte i Berlin ved at udfylde et ark med streger og således være med til at sætte dit personlige præg på monumentet.

Et monument til påmindelse om nazi-regimets industrielle udryddelse af "uønskede individer" - en af de største forbrydelser i menneskeheden historie - en forbrydelse der ikke må glemmes af vore efterkommere.

Med din streg og din underskrift vil vi skabe et monument om masseudryddelsen i Europa. De mange millioner streger vil alle blive sat af overlevende fra nazismens fangelejre.

Stregerne vil ved hjælp af computerteknik blive overført til bronzeplader på 2 m², der sættes sammen som et »tæppe« bestående af 50 plader, altså i alt 100 m² bronzeplade, som selve skulpturen skamstøtten skal stå på.

Som overlevende fange er du så med til at mejsle millioner af medfangers skæbne ned i pladen, som et vidnesbyrd om en fortid, der på denne måde videregives fremtidens børn, om et velorganiseret forbryderregime, der tiltvang sig magten.

Stregernes monotoni bliver kun brudt af de deltagende fangers signaturer. Et symbol, der for vore efterkommere skal stå som et vidnesbyrd og et forfærdeligt bevis på det grufulde, der skete. Et symbol på, hvor langt civiliserede mennesker kan være parat til at gå i nationalismens og videnskabens navn.

Når du har udfyldt arket, vil jeg bede dig sende det tilbage til mig, se adressen herunder.

Undgå at folde arket. Send det i den vedlagte kuvert, eller brug en postrulle.

Tak endnu en gang for din medvirken til dette initiativ.

*Venlig Hilsen
Jens Galschiørt*

Bestil arket på nedenstående adresse, hvis du vil medvirke.

Jens Galschiørt
Banevænget 22
5270 Odense N
Tlf.: (+45) 66 18 40 58
Fax: (+45) 66 18 41 58
E-mail: aidoh@aidoh.dk
<http://www.aidoh.dk>

MINDEORD

Mogens Ehlert Jernbanegade 16. Middelfart

»Om lidt bli'r her stille, om lidt er alt forbi, fik du set det du ville, fik du hørt din melodi«.

Ja, Far, du fik set det du ville, du fik også hørt din melodi. Nu har du endelig fået fred.

En af de gamle i skoven er faldet, du kæmpede altid for retfærdighed, uden smålig skelen til dine egne omkostninger.

Du var i dine unge dage kommunist, som så mange andre i trediverne, men da Rusland overfaldt Finland, meldte du dig frivilligt til at kæmpe sammen med det finske folk, du kunne ikke acceptere dette overgreb. Da Danmark blev besat, rejste du hjem og tog aktivt del i modstandskampen på et tidligt tidspunkt. Dine kammerater blev taget af tyskerne, men du nåede lige at flygte til Sverige. Dette faktum, at du nåede at slippe, og dine venner blev dødsdømt, overvandt du aldrig. Dette prægede dig hele livet.

På trods af dine oplevelser forstod du at bevare optimismen, du forstod at bevare humoren, talrige er de timer, vi har leet af dine skøre påfund. Du elskede din kone, dine børn, svigerbørn og ikke mindst dine børnebørn og oldebørn.

Far, jeg ved du sidder oppe i himlen og glæder dig over, at det på trods af sorgen går os alle godt. Og jeg ved, du glæder dig over, at du gjorde en forskel, da du var iblandt os.

Tak fordi vi lærte netop dig at kende.

På vegne af familien

Bo Ehlert, Østre-Houvej 5., Middelfart

Ernst Pudlich Død i Berlin, 92 år gammel.

Ernst var en af de gamle fra kampen mod nazismen lige fra Hitlers magtovertagelse i 1933. Som tusinder andre kommunister blev han sendt i KZ-lejr, han var da 25 år gammel. Efter 5

måneders forløb blev han løsladt af mangel på bevis. En tid boede han i Hamburg og arbejdede for det tyske kommunistparti, men da der igen kom bud efter ham, flygtede han i 1935 til Danmark.

Her var vi mange, der lærte Ernst at kende under hans opgaver rundt om i Danmark, bl.a. i Vejle, i København og i Odense. Også i Horsens havde Ernst sit virke.

Af de mange emigranter, der dengang boede i landet, kom mange i vores hjem, hvor de havde mange "ærinder" hos min far, slagteriarbejder Nic. Lykkeberg. Vi sluttede et langt venskab og besøgte ham flere gange i Berlin, og op gennem alle efterkrigsårene korresponderede vi med ham, der skrev og talte dansk.

Sit største virke havde Ernst under besættelsen (i hele den periode boede han illegalt i Danmark), hvor han arbejdede sammen med bl.a. Petra Petersen, Odense. Hun var en af lederne i det illegale DKP, og efter besættelsen blev hun kommunistisk folketingsmedlem. Blandt meget andet aflyttede Ernst gennem lange perioder Gestapos telefonnet i Odense, hvorfra han "tappede" mange vigtige oplysninger til brug for modstandsbevægelsen. Efter 1945 rejste Ernst tilbage til det ødelagte Tyskland og deltog i opbygningen af DDR.

Det var hans erklærede mål at opleve årtusindeskiftet - og det gjorde han. Han døde den 20. april 2000. Hans efterladte, gamle kammerater og kampfæller samt mange unge mennesker, fulgte ham til graven. Hans bror Johannes, der lever i Rathenow, har sendt os de sidste efterretninger om hans jordefærd.

Steen Lykkeberg

Alfred og Eva Bertelsen

Det har været hårdt at skulle sige farvel til to af vores gode kammerater. Med en måneds mellemrum døde Alfred Bertelsen og hans Eva, Århus,

hhv. den 19. april og den 22. maj. Alfred var 85 år, og Eva ville være fyldt 80 år den 3. juli.

Alfred var tidligt på færde med sabotage mod tyskerne. Hans arbejde som remisearbejder ved Statsbanerne gav ham let adgang til at genere de tyske transportere. Det skulle senere, da modstandsbevægelsen begyndte at bruge sprængstoffer, vise sig at være en god placering, idet Alfred tog sig kærligt af både lokomotiver og to store kraner på baneterrænet. Det blev begyndelsen til den senere så velkendte Samsing-gruppe, der gennemførte en lang række store sabotageer.

Alfred blev arresteret i november 1943, og på trods af voldsom tortur i Århus arrest, lykkedes det ikke Gestapo at presse Alfred til at angive sine kammerater.

Eva, der efter Alfreds arrestation var alene med to småbørn, blev arresteret af Gestapo en januar morgen i 1944, da hun var i færd med at klæde dem på. Selv ikke ved således at terrorisere hans kone røbede Alfred noget. Eva blev udsat for psykisk tortur ved intet at få at vide om sine børns skæbne, men både hun og Alfred holdt stand.

Senere gik turen for begges vedkommende til Horserød, og Alfred blev herfra sendt til KZ-lejren Porta i Westfalen, hvorfra han vendte tilbage efter befrielsen.

Alfred var i mange år formand for De Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Århus afd., og mange syge og svækkede kammerater kan takke Alfred for hans utrættelige arbejde med at skaffe dem en økonomisk tålelig tilværelse.

Nu er de væk, de to dejlige kammerater, men for os, der kendte dem, vil de aldrig blive glemt.

Steen Lykkeberg

Navngivning af værelser på "Bernadottegården" i Hadsund

Datoen den 4. maj var passende til, at to tidligere koncentrationslejr-fanger fik navngivet værelser på "Bernadottegården". Formanden for bestyrelsen Ellen Otte bød de to's familier og andre velkommen her på 55 års dagen for befrielsen. Højtideligholdelsen er med til at fortælle os, at frihed ikke er en given ting. Navnepladerne kan være med til at fortælle ungdommen om besættelsestiden.

Navneplade for

Per Berre Eriksen:

Per Berre Eriksen var blevet arresteret i forbindelse med massearrestationer i Horsens og kom den 13. august 1944 fra Horserød til Frøslevlejren, hvorfra han den 21. dec. 1944 blev overført til Neuengamme.

En nevø takkede på familiens vegne. Han omtalte sin onkel som en mand af principper og altid glad for en diskussion. Han var altid velorienteret, og man blev hurtigt klar over, at han vidste, hvad han talte om.

Navneplade for

Tonny Johansen:

Tonny Johansens kone, Edith fortalte at Tonny Johansen som 16 årig var blevet ansat i marinen som math-elev, den 3. juli 1943. Her oplevede han den 29. august, og blev sammen med andre interneret på kaserneskipet "Fyen" indtil ca. medio oktober 1943.

Marineministeriet var ikke glade for at have de unge math-elever gående rundt uden beskæftigelse, og søgte ivrigt efter at få dem til at melde sig i lejre ved Sorø og Korsør. Tonny Johansen kom til lejr Sorø II., blev her arresteret under en razzia som Gestapo foretog den 26. oktober 1944 og kom via Vestre Fængsel til Frøslevlejren den 26. okt. 44, hvorfra han den 21. dec. 1944 blev overført til Neuengamme.

Gestapofangerne i Århus ophørte i 1995, og bestemte at deres restformue skulle overlades til "Bernadottegården" i Hadsund. Samtidig foreslog man, at tre af deres medlemmer, som alle havde lagt et stort arbejde i såvel oprettelsen som driften af

"Bernadottegården", hver fik navngivet et værelse. Udover Tonny Johansen er det Villy Mørk Jensen og Per Madsen, den sidste bor på Bernadottegården.

Festtale af

Svend-Hill Madsen

Under den festlige middag holdt Svend Hill-Madsen som lovet bestyrelsen sin tale. Han lovede, at det ikke skulle blive et ritual, men han har sit hjerteblod på "Bernadottegården". Desværre var han faktisk på vej til Polen som medlem af Venstres udenrigs- og sikkerhedsudvalg.

Det er en helt utrolig udvikling, som har forandret Europa. En helt ny situation, som vi alle kan glæde os over. I dag kan vi se tilbage på 55 år. Kan vi stadig blive ved med at markere 5. maj. Vi her ved vi kan, yngre generationer har krav på et svar.

Frihedsbegrebet

Det var Polen, som den 2. sept. 1939 udløste den 2. verdenskrig, ved at de fik England og Frankrig til at erklære Tyskland krig. England var overhovedet ikke forberedt på krig. Den 15. marts 1939 havde Churchill i underhuset sagt »vi har valget mellem vanære og krig«. Englænderne var ikke indstillet på krig, dertil huskede de alt for godt myrderierne fra 1. verdenskrig.

I juni 1940 var England helt alene. Hvordan fik Churchill befolkningen med på at følge sig i død og ødelæggelser. Der var dybe sociale skel. Churchill havde selv været med til at nedkæmpe en strejke med militær magt.

Da Churchill forlod falderebet til et krigsskib, stod en kvatermester, der havde været Churchills modstander under strejken. Han kom med et par beske udtalelser om premierministeren, men fulgte ham, som næsten alle andre englændere.

Grunden kan søges i englændernes følelser omkring anstændighed. Det drejer sig om et folks sans for ansvarlighed, og at man handler i overensstemmelse med sine normer og værdier.

Det prægede ikke det danske folk den 9. april 1940, nogle få gjorde og betalte prisen.

Borgmester

Karl Christensen

indledte med at takke Svend Hill-Madsen for en smuk og historisk tale. Udover 55 års dagen er det også 23 års dagen for indvielsen af "Bernadottegården". Ældreområdet er et af de temaer, der for tiden er til debat. Der har været uheldige eksempler fremme i pressen, den overdriver sikkert undertiden, men det er dens pligt at forholde sig kritisk.

Plejecentre skal give tryghed, og derfor skal tingene være i orden. Han nævnte forskellige skribenters opfattelse af tryghed. Han nævnte en forfatter, som skriver, jo større tryghed i barndomshjemmet, jo længere kan man vove sig ud i verden.

Roste såvel ledelsen som medarbejderne på "Bernadottegården". De sørger for omsorg og giver tryghed, og det hersker på "Bernadottegården".

VJ.

Højtidelighed på "Bernadottegården" den 29. juni 2000.

Den 29. juni var valgt fordi det var 56 årsdagen for henrettelsen af Marius Fiil og dagen før Anton Toldstrup ville have fyldt 85 år.

Den meget kompetente leder af "Bernadottegården" Kirsten Brams bød velkommen til gæsterne, som var familiemedlemmer til de to og tidligere modstandsfolk. Af hensyn til de mange, som besøgte "Bernadottegården" første gang, fortalte hun lidt om institutionen, som er oprettet i fælleskab mellem Hadsund kommune og Bernadottefonden. Grundstenen blev lagt den 29. aug. 1975 i overværelse af dronning Ingrid i hendes egenskab af protektor. Der er 32 beskyttede boliger og 38 plejeboliger. 12 af dem bebos af tidligere modstandsfolk.

Tre af Toldstrups fire piger, som arbejdede som kurer for ham, lever stadig og deltog i begivenheden sammen med Toldstrups ældste datter, Tove Uth.

Senere under middagen takkede Tove Uth meget for mindepladen over hendes far, som hun altid har været meget stolt af. Det havde glædet hende at træffe mange af dem, Toldstrup havde arbejdet sammen med under besættelsen, blandt andet de tre tidligere transportmedlemmer fra Skive. Hun var stolt og glad for de smukke ord om hendes far. Rita Moore havde fornyligt besøgt Hvidsten Kro, og var blevet meget rørt over at føle historiens sus her. Det var hun også blevet i dag, og fandt det vigtigt at ungdommen hørte om det.

Navngivning af bolig nr. 79 til Marius Fiil:

Formanden for Frihedskampens Veteraners Fredningsforbund Frank Zorn forestod navngivningen for Marius Fiil.

Han indledte med at omtale, at i de første par år af besættelsen var der ikke mange, der evnede at yde modstand.

Men i 1942-43 tog Juncker og Toldstrup fat. Det var en guds nåde, at det blev Juncker, der fik ansvaret for Jylland af SOE. Han gik i gang med at organisere modtagelsen af våben. Det skulle være folk, han kunne stole på. Derfor kontaktede han Marius Fiil, som var en smidig og forsigtig mand med et godt sindelag.

Marius Fiil ville gerne tale med Gudrun Fiil, inden han sagde ja. Hun svarede "Du kan vel spænde den brune for vognen", det var hendes accept.

Eggen var meget velegnet til våbenmodtagelse med få mennesker og moser, krat og skov.

Gruppen kom hurtigt igang og modtog især sprængstof, og det gjorde den i næsten et år, til gruppen blev arresteret. Formentlig som offer for en modbydelig stikker ved navn Hardy Jensen, som spillede dobbeltspil. Inden han blev uskadeliggjort var han skyld i manges ulykke.

Den 11. marts 1944 stormede Gestapo og tog 8 mand til fange samt Tulle og Gerda, der senere fra fængslet skrev et harmdirrende brev til Dr. Best.

Marius Fiils optræden kalder på vor ærefrygt, stolt til det sidste holdt han hovedet højt og holdt modet

oppe hos sine kammerater, formentlig hjulpet af sit kristne sindelag.

Den sidste aften før henrettelsen sagde han til folk: "Venner, nu er vi klar".

Zorn kunne fortælle, at nu er renoveringen af Hvidsten Kro sikret. Det er et nationalt klenodie, som det vil koste 1,4 millioner at redde.

Flemming Juncker foretog afsløringen af navnepladen. Hvidstengruppen havde skadet tyskerne meget, i modsætning til de seneste måneder af krigen var det mest sprængstof, gruppen modtog, og Juncker er af den opfattelse, at gruppen har sin store andel i at vi fik en 29. august. Det er ikke alle historikere, der er enig med ham, erkendte Juncker, men der er vist ikke mange andre, der har så megen personlig erfaring med våbenedkastning fra England.

Navngivning af bolig nr. 75 til Anton Toldstrup:

Oprindeligt var det aftalt, at det var Flemming Juncker, der skulle have talt for Toldstrup, men et forvredet knæ forhindrede det. I stedet holdt Poul Vestergaard Jensen, Brande, der også har arbejdet for Toldstrup, og skrev bogen "Kære Fætter" om forholdene mellem Toldstrup og general Bennike, der havde gravet sig dybt ned i skovene omkring Vejle, mens Toldstrup hele tiden var meget aktiv og hele tiden i gang.

Poul Vestergaard Jensen indledte med, at Toldstrup var kendt som Europas bedste modtagechef. Han var døbt Jensen og født den 30. juni 1915 i Assens.

Han var toldassistent i Skive og ledede den første nedkastning her den 1. lørdag i januar måned 1944. Herefter tog det fart, han blev hentet af Juncker, som havde gode kontakter til SOE i London, og som var i fuld gang med at organisere modstandsarbejdet i Jylland, med modtagelse af våben og agenter.

Toldstrup var kompromisløs som modstandsmand. Han ville have græmmet sig, hvis han havde nået at få den tvivlsomme oplevelse at læse beretninger fra børn af tidligere »Frikorps Danmarks« folk, og måske også høre på undskyldninger fra efterkommere efter familier, som har haft en meget uheldig optræden under krigen.

Han var hele tiden forfulgt af Gestapo, der altid var lige i hælene på ham, men gang på gang blev Told-

strup reddet af sin sjette sans. Derfor flyttede han evindeligt rundt med sit mobile hovedkontor, som bestod af en skrivemaskine og en mappe med uvurderlige oplysninger, derfor var der en brandbombe, som blev udløst, hvis uvedkommende skulle få fat i mappen.

Toldstrup var absolut ikke diplomat, derfor fik han sin gamle ven læge Anton Rask tilknyttet som en slags diplomatisk rådgiver. Han var hele tiden i karambolage med militæret, som ville forholde sig passivt indtil besættelsen var ovre og bruge de våben, som de stjal fra modstandsbevægelsen til at bekæmpe kommunister og udisciplinerede modstandsfolk som Toldstrup.

Forskellen mellem de to holdninger kan måske beskrives med, at lederen af militærets våbenfordeling var Schiødt-Eriksen, som havde meldt sig ind i NAZI partiet kort efter 9. april 1940, han var medlem i ca. et år. Toldstrup derimod blev af Gestapo betegnet som den største forbryder, de havde kendskab til.

Poul Vestergaard Jensen sluttede af med, at Marius Fiil og Toldstrup havde krav på vores største respekt.

Vagn Keldtoft Jensen

80 år

Peder Damsgård Jensen
Trællebjerg Jensen
Trællebjerg 35
5220 S.V.

En markant skikkelse i Odense afd. af De erhvervshæmmede fylder 80 år. Fra min tid i Odense har jeg gode minder om denne seje person, altid dampende på sin pibe på udkig efter en god diskussion med en kammerat ved bordet onsdag formiddag. Altid med, når der skulle arbejdes med borddækning o.s.v ved de forskellige arrangementer i afd.

Sammen med sin Anna er han sin efterhånden store families faste holdepunkt, til dem går de aldrig forgæves, og vi andre nyder stadig godt af deres umiddelbare glæde, når vi altfor sjældent ses.

Håber du får mange år endnu.

Minna Dahl

BØGER

På fløjen

Af Hans Mørup

440 sider, rigt illustreret kr. 298,00

Forlag: Historisk samfund for Sønderjylland

I pressemeddelelsen står: »Med Hans Mørups erindringer fra kultur- og modstandskampen 1929-45 indvies man i en verden, hvor Gud, Konge og Fædreland ikke blot er abstrakte begreber, men selve tilværelsens omdrejningspunkt«. Det er rigtigt. Sønderjyden Hans Mørup er dansk mere end noget andet. Genforeningen 1920 præger hele hans liv – på godt og ondt -. Besættelsestiden lægger det sidste til. Stridsmand er han og er vedblevet med at være det i sin nu 87 årige levetid. Er han blevet mildere med årene? Det svar giver bogen ikke.

Allerede i sin tjeneste i livgarden er Hans Mørup i opposition til »det bestående«. Kompagniet og bataljonen har indstillet ham til kornetskolen – dette er i øvrigt en tvungen tjeneste, når man er indstillet – alligevel siger HM nej. HM indkaldes til samtale med oberstløjtnanten, der kræver, at HM opgiver grunden til sit nej. »Hr. oberstløjtnant, jeg kan ikke tænke mig at være officer i et vagtværn, som den nye forsvarslov har reduceret den danske hær til. Desuden svarer en del af de danske officerers holdning og færden ikke til det, jeg havde forestillet mig«. HM blev ikke kornet!

National er HM – med både rem og seler, medlem af KU i Sønderborg, men også på landsplan gør han sig gældende, men da han tilhører den fløj, der mener, at det parlamentariske system har spillet fallit, at det nu er den kooperative ide, alle skal fylkes om, er skismaet født.

Besættelsen den 9. april 40 bliver den afgørende prøve for HM. HM er forpligtet i denne kamp. Danmarks frihed er nu en nødvendighed. Kamp

er nødvendig. Her svigter i nogen grad Hans Mørups overblik. Det nationale tager overhånd, og han tilslutter sig de »nationale genrejsere«, Danmarks-kredsen. Tager initiativet til »Aabenraa-kredsen«. Samarbejde med Det frie Nord og Dansk Samling. Hans Mørup er uforsonlig over for samarbejdspolitikken, og hans kampmod er usvækket, så da modstandsbevægelsen (reg. 3) dannes i Sønderjylland i januar 44, blev Mørup en af lederne, hvilket han fortsatte med indtil arrestationen i juni 44.

Via Staldgården i Kolding, Horserød og Frøslev deporteredes han til Neuengamme og herfra til udekommendoen Svesing, Husum. I april 45 hjem med De Hvide Busser.

Stækket, ja, som alle, der har været i KZ lejre var, men hans nationale sindelag var usvækket.

Den egentlige – den sande – Hans Mørup vises på side 422.

Han skriver: »Statsminister Wilhelm Buhl taler til den danske modstandsbevægelse: »Nu er opgørets time inde. Nu skal enhver, der ved forræderi eller foragtelig optræden har vendt sig mod dette land, som han skylder en tak for en fredelig borgerlig tilværelse, stå til ansvar for sine handlinger!«. Dette siger Danmarks nye statsminister Wilhelm Buhl, den samme mand, der som statsminister i en radiotale til det danske folk den 2. september 1942 sagde følgende: »Vær med til at gøre det klart for alle, og navnlig for de unge, at den, som begår sabotage eller hjælper med dertil eller over for myndigheder tilbageholder viden om sabotageplaner eller undlader at medvirke til opklaring af sabotage, handler mod sit fædrelands interesser.«.

Johanne Hansen, Erik Balslev og jeg trænger pludselig til frisk luft. Vi går en lang tur i det dejlige forårsprægede smålandske terræn. Vi forstår ikke denne udfordring med val-

get af Wilhelm Buhl var nødvendig. Vi er ikke i tvivl om, at hvis Tyskland havde vundet krigen, kunne den nye statsminister også have heddet Wilhelm Buhl. Han kunne have holdt nøjagtig den samme tale til Frikorps Danmarks medlemmer og til alle de danske, der havde kæmpet for, at Danmark kunne finde sin plads i det nye Europa under Adolf Hitlers enestående førerskab. I denne situation ville det være den danske modstandsbevægelse, der, som sandt var, havde trodset landets love og brudt dem, trodset regering og den danske Rigsdags store flertal. Modstandsfolk ville være blevet dømt for landsskadelig virksomhed og for mord. Dømt til evig skændsel og glemsel«.

Bogen fortæller meget om Sønderjylland, meget om nationalt tilhørsforhold og – set i bakspejlet – da Sønderjylland endnu var tysk.

Enig med Hans Mørup er anmelderen ikke, men berigelsen ved at læse bogen opvejer dette. Forskelligheden er en berigelse i sig selv.

Kaj Christensen

I tysk KZ-lejr

Tekst og tegning: Versen-Neuengamme af Jens Martin Sørensen. Illustreret med forfatterens tegninger

132 sider, indbundet, kr. 148,-

Forlag: Hernov

Der kommer stadig bøger om besættelsen og krigssejlerne, og sidst, men ikke mindst om KZ-lejrene. Bøgerne om det selvoplevede er meget vigtige, både for historikere og for historien.

Erindringsforfatterne er vigtige for efterkommerne, men vigtigst er de for »revisionisterne«, der kalder sig historikere, der får sværere ved at benægte fakta. Det prøver de, også selv om David Irving blev dømt i London sidste år.

Det er en usædvanlig smuk bog, såvel indbinding som forsidebillede, naivistisk i stilen, og måske lidt for meget grønt både maling og træer og buske. Aktørerne er der: hund, soldater, forarbejdere og fanger. Billedet siger meget. Fünf, fünf. Geværerne, pisk og totenschlager. Så allerede inden bogen åbnes, får man en forsmag på indholdet.

På transporten fra Neuengamme til Versen oplevede forfatteren også de tyske børns had. »På modsatte spor i Hamborg holdt et tog med tyske skolebørn. De viste også deres foragt og

herrefolksmentalitet ved at spytte på os og vrænge af os«. Disse sætninger går igen i mange bøger og beretninger skrevet af tidligere KZ-fanger.

Hvad tegningerne ikke kan formå at vise, kan teksten prøve – for mere end give et indtryk af lugten, stanken i en KZ-lejr kan den ikke. Stanken er en blanding af vådt, surt tøj, armsved, latrin og endelig liglugten. Sammenstuvningen af op mod 600 mennesker i en barak med 3 køjer i højden og 2-3 mennesker i hver køje. Stank, ja. Kan vi forstå det, føle det? Nej! Men vi kan prøve.

Efter overførslen til Versen, med indkvarteringsmuligheder helt uden køjer, måtte fangerne ligge på gulvet selv om der var dårlig plads. Herrefolket viste sin »venlighed«.

Et af kapitlerne hedder »Et råt liv«. Hjem fra arbejde: lige da vi kom ud af skoven, styrtede en af kammeraterne – han kunne ikke mere. Vi så straks, at det ikke var en af danskerne. Det var en belgier, og så trådte vi over ham, eller veg uden om ham – for ikke at komme til at bære ham resten af vejen!! Bedre er kammeratskabet ikke i en KZ-lejr. Enhver prøver kun at redde sig selv! De sidste i kolonnen blev nødt til at tage ham med, han skulle jo hjem og tælles til appel. Bedre var det ikke ved bordet, hvis der var plads, satte vi os hen. En dag lagde jeg mine rugbrødklemmer ved siden af mig på bordet – det skulle jeg aldrig have gjort, for i samme øjeblik jeg drejede hovedet for at se efter et eller andet, var mit brød borte.

Også denne bog fremhæver, at specielt russerne, men også polakkerne fik det hårdeste arbejde, så den tvivl, nogen har, om det er sandt, er hermed bortvejret. Måske forstår vi bedre, russernes had til tyskerne er så stort. Det er jo det mærkelige med tyskerne, at de samtidig med at være i besiddelse af de skønneste følelser for sang og musik, også kan huse brutaliteten.

I afsnittet »Mit andet møde med Smolensky« er der 6 tegninger med overskriften: En syg fanges dag:

- 1 billede: Om morgenen tævet ud af barakken
- 2 billede: Slæbt med på arbejde
- 3 billede: Knækket sammen under arbejde
- 4 billede: Smidt på marken til afhentning om aftenen
- 5 billede: Hjemad med »sygeambulance« - en trillebør
- 6 billede: I ligstuen og i en jordkule

Det var nær ved, at det sidste billede kom til at passe. Smolensky ville med sine tæsk til fangen ønske at 6. billede kom til at passe.

Selv om karakteristikken af tyskerne – i KZ-lejrene – formentlig er meget passende, skal det med, at overlægen – fange som andre – var franskmænd med et umådeligt afstumpet sind, når dette passede ind i mønstret.

En SS'er kom med en syg fange, kaldte overlægen ud på gangen og bad ham afgøre, om fangen var syg. Overlægen sagde, at de skulle slippe fangen, og i det samme faldt han til jorden. Overlægen sagde grinende: »Simulant«. Hvorfor? spurgte SS'eren. Jo, han satte hænderne først mod jorden, da han faldt. Det gør man ikke, når man er rigtig syg. – Så ved man det!

Det er vigtigt at forstå, hvad nazismen gjorde ved menneskene både i og uden for lejrsystemet.

Denne bog lægger ikke meget nyt i det tekstmæssige, men sammen med tegningerne bliver billedet af KZ-lejrene tydeligere.

Bogen er vedkommende – ikke til at komme udenom.

Kaj Christensen

Dobbeltagenten

En Stickers Historie af Jørgen Røjel
160 sider kr. 188,-
Forlag: Samleren

Knaldroman? Havde det bare været det. Det er den rene skinbarlige realisme, som behandles i denne bog.

Røjel er egentlig kendt for at sige tingene ligeud, ofte med en hård undertone over for dem, det går ud over. Ikke denne gang. Opfattelsen af bogen er nærmest, at tonen er neddæmpet i forhold til tidligere skrevne bøger. Det skal han ikke have utak for.

I 1998 får Røjel indblik i Landsarkivet i Viborg og finder her et materiale, som tydeligt viser, at Harvy Jensen var storstikker under besættelsen, og at den dom, han idømmes i 1946, ikke er livstidsdom – i daglig tale kaldet dødsdom – som andre i lignende sager var blevet idømt. Harvy Jensen idømmes 18 års fængsel og indsættes i Horsens Statsfængsel. Løslades efter benådning i 1950. Normalpraksis i Danmark på denne tid og den slags sager, Men hvad? Politi, retsvæsen og ikke mindst højesteret og politikerne havde – so oder so – været andel af

det etablerement under hele besættelsen, og da den nu var ovre, vendte de tilbage til »Business as usual«.

Ca. 5 års fængsel for at have tortureret mange modstandsfolk, endvidere medvirkende og i visse tilfælde hovedpersonen i fængsling af 200 modstandsfolk, hvoraf 18 aflivedes.

Efter arkiverne med omtale af politiundersøgelse, rapportskrivning og retssag er der ingen tvivl. Her står vi med en person – Harvy Jensen, storstikker, en helt igennem nedrig person, som arbejdede for, og var ansat i Gestapo, var nazist så længe, det kunne betale sig.

Da krigen vendte i 1944 og alle kunne se, at det måtte ende med Tysklands nederlag, kom det, han vel egentlig altid havde været, opportunist, rigtig frem i lyset.

Han søgte kontakt til modstandsbevægelsen og gjorde denne store tjenester. Ikke for at hjælpe med at bekæmpe nazismen, næh! For at skaffe sig en »livsforsikring«. Det må siges at lykkes fuldt ud.

Ved retssagen i 1945 gik specielt den navnkundige nedkastningschef Tolstrup i brechen for Harvy Jensen, Tolstrup hævdede, at Harvy Jensen havde reddet 200 modstandsfolk fra fængsling, tortur og formentlig døden.

Røjel påviser 200 mennesker er overdrevet, måske 20-30. Gik der »bogholderi« i retssagen?

Er der slet ikke noget, der mangler i denne bog? Jo, det er der. Man får – for let – det indtryk, at modstandskampen alene bestod af folk fra Dansk Samling. Det er en kendt sag, at partierne på fløjene var dem, der deltog, dem, der kæmpede for Danmarks sag.

Kommunisterne på venstrefløjen og på højrefløjen Dansk Samling og til dels konservative – mest udtalt KU.

Hvad med de andre »på midten« partier. Jo, i sommeren 1944, da krigen kun kunne ende med Nazitysklands fald, da kom de.

Tilbage til personen Harvy Jensen - dette helt igennem modbydelige menneske, såvel som mange andre emner, har Røjel skrevet en bog om.

Og hvem kan egentlig gøre det meget bedre?

Kaj Christensen

Klip fra aviser og blade

Mindepark i Frøslev-lejren

Oprejsning: Gestapofangers årelange kamp for at indrette tyskerne fangelejr ser nu ud til at lykkes.

AF BRITA STENSTRUP

Frøslev-fangelejren i Sønderjylland får nu sin nationale mindepark for de 400 gestapofanger, som omkom i tyske koncentrationslejre.

Dermed synes 35 års tovtrækkeri om, hvad Frøslev-lejren skal anvendes til, endelig at have fundet sin løsning.

Siden 1965 har en sammenslutning af overlevende fanger fra Frøslev-lejren og de tyske koncentrationslejre kæmpet for mindeparken. Deriblandt den 85-årige tidligere Frøslev-fange ingeniør Thorkild Antonsen, en af de skarpe-

ste kritikere af den nuværende udnyttelse af lejren. Han var også med til at oprette lejrens museum.

Frøslev-lejrens nuværende ejer, Den Selvejende Institution Frøslev-lejren (DSI), bestående af Sønderjyllands Amt og Bov Kommune lejer bl.a. barakker ud til et vognmandscenter med 60 ansatte.

Der har også været planer om at indrette de historiske barakker som ferie- og kursuscenter. Desuden

blev lejren i nogle år efter Anden Verdenskrig brugt som militærnæglelejr.

Thorkild Antonsen var en glad mand i går:

»Den årelange strid ser ud til at løses. Det er så stor en glæde, at det er næsten ubeskriveligt.«

Forhandlinger mellem Miljø- og Energiministeriet og Kulturministeriet og DSI, resulterede for nylig i en foreløbig aftale om lejrens fremtid.

Til en begyndelse bevilger Kulturministeriet 1,5 mio. kroner til etablering af mindeparken i lejrens nordlige del.

Pengene skal bruges til at føre barakkerne tilbage til deres oprindelige form og til at restaurere dem.

Vognmandscentrets lejekontrakt, som løber til 2003, vil ikke blive forlænget. DSI forventes at forlange kompensation for den manglende lejeindtægt.

Som det beskrives, vil Frøslev lejren igen blive et mindesmærke et monument over den tid, som ikke må glemmes.

Mange mennesker, men ikke mindst Thorkild Antonsen og vor formand Villy Jensen fra SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA BESÆTTELSESTIDEN skal have tak, for, at de aldrig gav op.

Berlingske Tidende, 23. juni - 00

Forbundsday vedtager erstatning til naziofre

Ansvar: Oprejsning til de tusindvis af mennesker, der under Naziregimet blev brugt som slavearbejdere, kom i går et skridt nærmere, da den tyske forbundsday vedtog at oprette en erstatningsfond. Staten og erhvervsliv skal deles om finansieringen af fonden på 10 milliarder D-mark, men indsamlingen bag virksomhederne går trægt.

BERLIN (Ritzau)

Med et bredt flertal godkendte den tyske forbundsday i går en lov om oprettelse af en særlig fond for tidligere tvangs- og slavearbejdere i Nazityskland. 556 af Forbundsdays medlemmer stemte for loven, mens 42

stemte imod. 22 medlemmer undlod at stemme.

Med godkendelsen af loven er der skabt retsligt grundlag for den længe ventede fond, der skal yde erstatninger til nazisternes slaver og tvangsarbejdere. Fonden, der har fået navnet »Erindring, Ansvar og Fremtid«, er finansieret af den tyske stat og af erhvervslivet, som hver bidrager med fem mia. D-mark.

De store koncerner i det tyske erhvervsliv har hidtil kun rejst 3,2 mia. D-mark, og regeringens særlige repræsentant i forhandlingerne, Otto Lambsdorff, appellerede i går til erhvervsledere om at yde støtte.

Han sagde, at det er kompromitterende for Tyskland, at et flertal af landets virksomheder endnu ikke har støttet fonden.

Den tyske finansminister, Hans Eichel (SPD), understregede, at den tyske befolkning har et vedvarende historisk ansvar efter nazisternes for-

bydelser, og at ingen har ret til at sætte sig ud over historien. Han understregede samtidig, at en materiel erstatning aldrig vil kunne opveje de lidelser, som nazisternes ofre blev påført, og at erstatningsinitiativet burde være kommet langt tidligere.

Hurtig udbetaling

Eichel hilste det velkommen, at alle politiske partier og næsten alle parlamentsmedlemmer havde støttet den nye lov, som han kaldte »en udstrakt hånd« fra Forbundsdays side.

Han tilføjede, at der nu må sættes alle kræfter ind for at få sikret, at de første udbetalinger sker meget hurtigt. Loven skal om kort tid til behandling i Forbundsrådet.

Over en million ældre og gamle mennesker har ventet på erstatninger i over 55 år. De fleste af dem bor i Østeuropa.

Vedtagelse af denne lov under navnet: »Erindring, Ansvar og fremtid« i forbundsdayen skal nu i Forbundsrådet, men det anses for sikkert, at loven også her vedtages.

SENT JA

Berlingske Tidende, 7. juli - 00

SPROGET

Henvend dig til
mennesker
i et sprog, de forstår.
Forstår de dig ikke,
da er fejlen din.
Så må du
begynde forfra.
Ellers når vi ikke
videre.

Carl Scharnberg

Tegning: Jens Nordstø.

ADRESSELISTE

LANDSFORENINGEN

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Jens Jac. Jensen, Glentevej 27, 1. tv.
7000 Fredericia. tlf. 75 92 54 57
Kass.: Knud Poulsen, Julsøvej 380,
8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48, Giro 543 27 23.

Omegnsafdelingen:

Konstitueret Fmd.: Eigel Skov Jørgensen,
Strandvej 35, Kulhus, 3630 Jægerspris, tlf.
47 53 02 48.

Kontoret: Kongevejen 252 3, lukket p.g.a. af
ombygning. Sociale sager v/Jens Aller Skel-
højvej 11, 1. th., 2800 Lyngby, tlf. 45 88 88 72
Tirsdag-torsdag kl. 10-12

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen,
Hjertingparken 169, Hjerting,
6710 Esbjerg V., tlf. 75 11 64 18.

Kontor: Gammel Fritidscenter, Gønnevangs-
vej (ved Østerbycentret), 6700 Esbjerg.
Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Glentevej 27, 1. tv., 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16, tlf. 75 53 18 84
Odense afd.: Formand Henry Jensen,
Strynøgade 14, 5000 Odense C,
tlf. 65 90 32 02

Kass.: Alfred Andersen, Bregnevej 7,
5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.

Sydfyns afd.: Fmd.: Ole Martinussen, Bru-
uns Alle 20, 5700 Svendborg, tlf. 62 21 40 48

Sjællands afd.: Fmd.: Mogens Henrik Niel-
sen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 75 77 13.

Kass.: Villy Jensen, Lindevej 12,
3200 Helsingør, tlf. 48 79 45 91.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskinds-
gade 9, 9000 Aalborg, tlf. 98 12 84 92.

Kontor: Sofiendalsvej 80, 9200 Aalborg SV,
tlf. 98 18 58 18.

Åbent torsdag 10-16. Åbent for kammerat-
ligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd.: Wilfred Thomsen,
V. Stuckenbergsvej 25, st, 8210 Aarhus V.,
tlf. 86 10 41 25.

Kass.: Erik Bjørn Nielsen, Brovænget 25,
8250 Egå, tlf. 86 22 29 48.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220,
8200 Århus N, tlf. 86 16 91 18 i åbningsti-
den: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd. Birgit Krasnik Fischermann, Gl. Vartov
Vej 29 2' tv., 2900 Hellerup,
tlf. 39 62 83 55.

Kass.: Michael Fingeret, Herman Triers
Plads 2,
1631 Kbhv. V, tlf.: 35 37 11 21,

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19,
4894 Øster Ulslev, tlf. 54 86 55 59.

Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6,
1363 København K, tlf. 33 12 85 95.

Sommer: Møststien 6, Vester Lyng,
4500 Nykøbing S, tlf. 59 91 01 20.

Sekr.: Mogens Madsen, Ved Bellahøj 13 A
9. th., 2700 Brønshøj, tlf. 38 28 45 98

Aalborg: Fmd.: Chresten Stendahl, Rind-
dalen 33, 9550 Mariager, tlf. 98 54 14 26.

Kass.: Henry Jensen, Vestpieren 18, 9370
Hals, tlf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.

Kass.: Arne Lohmann, Sikavej 72,
3250 Gilleleje. Giro 645 8718,
tlf. 48 30 08 44

FORENINGEN AF GESTAPO- FANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Værløse, tlf. 44 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærsvvej 28
C, 2820 Gentofte, tlf. 39 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-
vard 12,2 tv., 2450 Kbh. SV., tlf. 36 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24,
8270 Højbjerg, tlf. 86 27 23 47.

HORSERØD-STUTTHOF- FORENINGEN

Fmd.: Harry Em. Rasmussen, Ejgårdsvvej
14B, st. tv. 2920 Charlottenlund, tlf. 39 64 11
84.

Kass.: Gertrud Stjernholm Nielsen,
Ved Bellahøj 23 B, 7, 2700 Brønshøj
tlf. 38 60 91 20.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Helge Hansen, Hovedgaden 38,
4350 Ugerløse, tlf. 59 18 80 09.

Kass.: Cornelius Olsen, Gammelgårds Alle
111, 2665 Vallensbæk Strand, tlf. 43 54 78 36.

SACHSENHAUSEN- FORENINGEN

Fmd.: Peder Søegård, Amerikavej 7, 4. th.,
1756 København V.,
tlf./fax 55 44 10 32 og 33 23 02 14.

E-post: pse17@dadlnet.dk
Kass.: Emmy Eskildsen, Nansengade 22,
5000 Odense C., tlf. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128,
5240 Odense NØ. tlf. 66 10 24 15.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsøvej 5,
5000 Odense C., tlf. 66 12 79 08.

Foreninger uden for Sammenslutningen

ALLIEREDE KRIGSSEJLERES VETERANFORENING

Formands: Else Lizier, Tårnvej 20,
2610 Rødovre, tlf. 36 70 03 68.

Kass.: Erik Qvist, Udsigten 16
4220 Korsør, tlf. 58 37 78 06.

KRIGSSEJLERGRUPPEN 1939-1945

Bent Ørberg og Bjørg Vitnes, Torvegade 64,
3. & 4. sal tv., 1400 København K.,
tlf.: 32 95 22 06 / 32 95 55 04.

GESTAPOFANGERNE RANDERS

Fmd.: Frode Greve Rasmussen,
Lyngdalvej 18, 8500 Grenå
tlf.: 86 30 90 76

Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk,
8900 Randers, tlf. 86 41 81 81.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Æbeløgade 1 - Postboks 3000 - 2100 Køben-
havn Ø., tlf. 39 17 77 00,
Fax. 39 17 77 11.

Konsulent Anna-Lise Clausen.

Kontortid: tirsdag kl. 11 - 13.00.

Tlf.: 39 17 78 60

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejles af De Erhvervshæmmede.

12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 An-
holt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220,
8200 Århus N. Tlf. 86 16 91 18, i kontortiden
eller Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Ris-
skov,

tlf. 86 17 20 48. Ansøgning om ophold i
højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Kegnæs-huset ejles af Kammera-
ternes Hjælpefond. Se bladets side 2. Åbent
hele året. 7 senge. Flejmosen 6, Østerby, 6470
Sydals, tlf. 77 40 53 52.

Ansøgningsskema fås hos Aase Beck Eigen-
broth, John F. Kennedys Plads 4,
9000 Aalborg, tlf. 98 12 32 31.

Ansøgningsfrist 1. februar.

Smidstruphytten: Ejles af Foreningen af Ge-
stapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv.
til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Værløse, tlf. 44 48 56 74.